BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI.

№ Wilno, dnia 14 kwiet. 1926 roku. 29.

Treść numeru:

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.-

Nota przedstawiciela Litwy w Lidze Narodów w sprawie Podgajskiej

"Dzień Kowieński" N.72 z 1/IV podaje: Przedstawiciel Litwy w Lidze Narodów dr.Zaunius 19 marca r.b. złożył Generalnemu Sekretarzowi Ligi Narodów p.Drummondowi następujace pismo:

Panie SekretarzuGeneralny.-

Jestem zmuszony zwrócić uwagę Pana na niewłaściwe postępowanie na posiedzeniu Rady 18 marca podczas rozważania kwestji przekroczenia przez oddziały polskie linji demarkacyjnej między Litwą a Polską.Jak wiadomo,przewodniczący,po przeczytaniu raportu w tej sprawie zwrócił się do członków Rady,zapytując każdego z nich,czy zgadzają się z jego wnioskiem,by nie rozważać istoty tej sprawy.-

Na nieszczęści.Przewodniczący Rady nietylko nie zwrócił się do delegatów Litwy i Polski,którzy będąc obecni na posiedzeniu wyłącznie w tej sprawie mieli przy stole Rady prawa członków Rady,z wyjątkiem prawa głosowania,lecz nawet poprosił delegata Litwy,przerywając jego mowę, nie wygłaszać swej deklaracji, która tymczasem miała na celu tylko wyjaśnić,czy było koniecznem,by Rada rozważyła istotne sprawy.-

Pragnąłbym tedy niniejszym oświadczyć członkom Rady to, czego mi nie pozwolono powiedzieć na posiedzeniu wczorajszem,mianowicie:

Koniecznem jest,by Rada zgłębiła samą istotę sprawy i powzięła swe postanowienie dla motywów następujących: polskie siły zbrojne,według wiadomości Rządu Litewskiego,przekroczyły demarkacyjną linję,Rząd Polski zaś zaprzecza temu i twierdzi,że zawsze i był i nadal będzie w posiadaniu linji,którą zajmował przed 15 lutego.Wobec tego należy obawiać się,iż nienaprawione to przekroczenie spowoduje na całej linji demarkacyjnej,gdzie tylko okaże się sposobność,nowe wystąpienia polskich sił zbrojnych,które niewątpliwie doprowadziłyby do poważnego niebezpieczeństwa,zbrojnego zatargu.-

Jedyny sposób,dla uniknięcia takiego niebezpieczeństwa jest mojem zdaniem,wysłanie komisji,lub też w jakibądź inny sposób stwierdzenie stanu rzeczy na miejscu.Stwierdzenie to istotnie,jest tembardziej konieczne,że jest wskazane przez same fakty,wymienione w raporcie p.Przewodniczącego i że wykonanie jednego z zobowiązań,poczynionych przez Polskę,mianowicie,zwolnienie więźniów,było nieprawnie spóźnione conajmniej o 4 dni,wykonanie zaś innego,które nie bardzo może być stwierdzone na samem posiedzeniu Rady,jest spornem.-

Wyrażam swe ubolewanie,iż wyjaśnienie to,dotyczące kwestji postępowania,które przedstawiciel Litwy bądź co bądź miał prawo poczynić Radzie, nie było dopuszczone.Godnem ubolewania również jest to,że postanowienie zostało przyjęte bez uprzedniego wysłuchania przedstawiciela Litwy,które to wyjaśnienia dotyczyły skutków,jakie postanowienie to może za sobą pociągnąć.-

Prosząc,by list ten raczył Pan zakomunikować członkom Rady,proszę przyjąć p.Prezesie,wyrazy mego głębokiego szacunku i t.d.

/-/ Zaunius.-

Minister pełnomocnyk
stały przedstawiciel
w Lidze Narodów.-

W y j a ś n i e n i a E l t y i f i l i p i k a "L i e t. Ż i n i o s" d o t y c z ą c a a k c j i d y p l o m a t y c z n e j w s p r a w i e K l i b ł o c k i e j /P o d g a j s k i e j/.-

"Lietuvos Żinios" N.74.-

"Elta" przysłała następujące dementi:Kowno,27/III,Elta. Wiadomości zamieszczone w "Liet.Żinios" w N.72 "Dlaczego rząd litewski przegrał sprawę kiszebłocką /Podgajską.Przyp.Red.Biul./ w Lidze Narodów", w których jest podane,że Minister spraw zagranicznych oświadczył przedstawicielom prasy swój pogląd,iż dyplomacja litewska źle jest uświadomiona do do procedury formalności i kompetencji Ligi Narodów zawieraja domysły współpracownika "Liet.Żin." p.J.K. i fakty całkiem przekręcone.-W tym samym artykule "Lietuvos Żinios" skierowują napaści pod adresem Elty z powodu podania przez nią wiadomości "tego samego dnia tylko po obiedzie t.j.23/II,gdy dr.Draugelis wykorzystał dla celów partyjnych Chrz.dem. i niepodania faktów zaczerpniętych ze źródła,a na mocy wiadomości prasy zagranicznej z Warszawy.-

Twierdzenia "Liet.Żinios" są bezpodstawne.Elta odwołała wiadomości podane przez prasę polską w dniu 22/II,oświetlając przebieg zajścia w dn.19/II,t.j.pierwszy napad Polaków i ich wyparcie.Dnia 23/II,Elta doniosła w drugim napadzie Polaków,który nastąpił 23/II i między innemi wspomniała o zajściach w dniu 17 i 19,jako faktach znanych.-"

x

Minister spraw zagranicznych w swojem oświadczeniu korespondentom pism przedstawił to w formie wywiadu tem samem zezwalając na podanie tego w pismach.-

Zwykle dyplomaci,jeżeli chcą,by ich oświadczenia w prasie były dosłowne oprócz doniesienia słownego wręczają drukowany tekst,albo skrót.-

Dalej ostrożni dyplomaci nigdy nie oświadczają prasie tego, co według ich mniemania nie może być podane do wiadomości publicznej,względnie na konferencji z przedstawicielami prasy zastrzegają intymność podanej wiadomości.

W danym wypadku tego nie było,korespondenci pism przeto nie związani żadnemi zastrzeżeniami nietylko mieli prawo,ale byli obowiązani podać do ogólnej wiadomości stenogramy lub relacje chociażby tylko w formie skrótów.Nasz korespondent podał właśnie tego rodzaju skrót oświadczenia p.Ministra.,z którego wypływa,że litewska delegacja nie była tak przygotowana,jak delegacja polska.Dalej sama Elta chwali się,że w dniu 22/II,odwołała wiadomość podaną przez Polaków.Co tem naprawiła? Potwierdziła jedynie swoją...Dlaczego Elta nie podała wiadomości o agresywności Polaków,która miała miejsce dnia 17 lutego a zaledwie po upływie ~~xxxxxxxx~~ pięciu dni,gdy Polacy zdążyli rozdmuchać ten fakt do skandalu światowego.Niech Elta się wytłumaczy z jakich powodów pięć dni milczała?Czy to jest może świadoma robota.Takiego usprawiedliwienia nie możemy przyjąć od poważnej instytucji.-

P r o t e s t L i t w y w L i d z e N a r o d ó w w s p r a w i e o b s a d z e n i a m o s t u w L o k a j u.-

Elta,6/IV,1926 r.- podaje:

Przedstawiciel Litwy w Lidze Narodów p.Zaunius złożył Generalnemu Sekretarzowi Ligi Narodów Drummondowi notę protestu przeciwko pogróżkom Polaków obsadzenia mostu w Lokaju.-W odpowiedzi na powyższą notę Drummond komunikuje,iż półurzędowo podał on telegraficznie Skrzyńskiemu treść oświadczenia litewskiego,zaznaczając,iż chociaż nie jest kompetentnym w wyrażaniu opinji Rady Ligi Narodów,jednak bez wątpienia Rada oczekuje,że rządy litewski i polski polecą swym organom,by unikały zbrojnego konfliktu i przestrzegały status quo z dn.15 lutego.-

W y j a ś n i e n i a   E l t y   i   f i l i p i k a   "L i e t. Ž i n i o s"   d o t y c z ą c a   a k c j i   d y p l o m a t y c z n e j   w   s p r a w i e   K i r b i c k i e j /P o d g a j s k i e j/.-

"Lietuvos Žinios" N.74.-
[illegible]

Nadesłaną [illegible] "Liet.Žinios" [illegible] Kowno 27/III.Elta: Wiadomości rozpowszechnione w Kirbickach/Podg./ 2 [illegible] litewskich przez prasę [illegible] prawie równa jest [illegible] że Min.spr. zagr. [illegible] w kancelariach [illegible] i kompetencji [illegible] "Liet.Žin." [illegible] i fakty całkiem przekręcone. [illegible] "Lietuvos Žinios" skierowują napaści pod adresem Elty z powodu podania przez nią wiadomości tego samego dnia tylko po [illegible] obiedzie t.j. 23/II, gdy dr. Draugelis wykorzystał dla celów partyjnych Chrz.dem. i niepodania faktów szczegółowo ze źródła, na mocy wiadomości prasy zagranicznej z Warszawy.-

Twierdzenia "Liet.Žinios" są bezpodstawne. Elta odwołała wiadomość podane przez prasę polską w dniu 22/II, oświetlając przebieg zajścia w dn.19/II t.j. pierwszy napad Polaków i jego wyparcie. Dnia 23/II Elta doniosła o drugim napadzie Polaków, który nastąpił 23/II i między innemi wspomniała o zajściach w dniu 17 i 19, jako faktach znanych.-

Minister spraw zagranicznych w swojem wywiadzie [illegible] korespondentom pism przedstawił to w formie wywiadu tem samem zezwalając na podanie tego w pismach.-

Zwykle dyplomaci, jeżeli chcą, by ich oświadczenia w prasie były dosłowne oprócz doniesienia słownego wręczają drukowany tekst, albo skrót.-

Dalej ostrożni dyplomaci nigdy nie oświadczają prasie tego, co według ich mniemania nie może być podane do wiadomości publicznej, względnie na konferencji z przedstawicielami prasy zastrzegają intymność podanej wiadomości.

W danym wypadku tego nie było, korespondenci pism pozostali [illegible] związani żadnemi zastrzeżeniami nietylko mieli prawo, ale byli obowiązani podać do ogólnej wiadomości stenogramy lub relacje, chociażby tylko w formie skrótów. Nasz korespondent podał właśnie tego rodzaju skrót oświadczeń i p.Ministra, z którego wynika, że litewska delegacja nie była tak przygotowana, jak delegacja polska. Dalej sama Elta [illegible] się, że w dniu 22/II podała wiadomość podaną przez Polaków. Co tam naprawiła? Potwierdziła [illegible]. Dlaczego Elta nie podała wiadomości, [illegible] Polaków, którzy [illegible] z zajściem [illegible] pięciu dni, [illegible] pięć dni milczała? Czy to jest [illegible] robota. Takiego [illegible] nie możemy przyjąć od poważnej instytucji.-

P r o t e s t   L i t w y   w   L i d z e   N a r o d ó w   w   s p r a w i e   o b s a d z a n i a   m o s t u   w   L o k a j u.-

Elta.6/IV.1926 r. podaje:

Przedstawiciel Litwy w Lidze Narodów p.Zaunius złożył Generalnemu Sekretarzowi Ligi Narodów Drummondowi notę protestu przeciwko ponownym Polaków obsadzeniu mostu w Lokaju.- W odpowiedzi na notę [illegible] Drummond komunikuje, że [illegible] telegraficznie [illegible] litewskiego, zaznacza, iż chociaż nie jest kompetentnym w wyrażaniu opinii Rady Ligi Narodów, jednak bez wahania [illegible], że rządy litewski i polski [illegible] swym organom [illegible] zbrojnego konfliktu i przestrzegały status quo z dn.15 lutego.-

Minister rezydent francuski p. Puaux w Kownie.-

"Lietuva" N.77. z dnia 7/IV.26.-

Dnia 9 kwietnia złożył prezydentowi Rzeczpospolitej swe listy uwierzytelniające pierwszy francuski minister rezydent akredytowany przez rządzie litewskim p.Ernest Puaux;-
Podczas tej uroczystości p.minister Puaux wygłosił następujące przemówienie:
"Panie Prezydencie Republiki.Niniejszym mam zaszczyt wręczyć Jego Ekscelencji listy,na mocy których zostałem akredytowany przy J.Ekscelencji przez Pana Prezydenta Republiki Francuskiej.Uważam za wielki zaszczyt dla mnie być pierwszy, dyplomatycznym przedstawicielem kraju przy narodzie,którego patriotyzm i działalność budzą sympatję i pochwałę.Francja czuje się szczęśliwą widząc niepodległą Litwę,zajmującą miejsce w wielkiej rodzinie europejskiej i konstatując postęp,jaki Litwa z roku na rok wykazuje w różnych dziedzinach pracy narodowej.Państwa zachodnie,na których kształtowanie się wpływały Grecja,Rzym i chrześcijaństwo stworzyły sobie wspólny dobytek kulturalno-wyznaniowy.-
Duch francuski dzięki swej tendencji do uniwersalizmu oraz dzięki charakterystycznym cechom języka francuskiego,częstokroć w ciągu wieków wyrażał owe tradycje i aspiracje.Myśl europejska mu się upierać na wzajemnem porozumieniu i harminji.Intelektualne, względnie moralne stosunki,rozwijające się pomiędzy dwoma krajami,mogą służyć jedynie interesom pokoju i ładu,których to zasad rząd republiki francuskiej stale się przytrzymuje.-Przychylność,jaką dotychczas pełnomocnikowi francuskiemu p.Padovani okazywano,przekonywa mnie,że dalekowzroczna i bezinteresowna przyjaźń z łatwością utoruje drogę do serc litewskich.Na drogę tę pragnąłbym wkroczyć,ufając,iż usprawiedliwię w ten sposób poparcie,za udzielenie którego przy uskutecznianiu mej misji byłbym Waszej Ekscelecji wdzięczny.Niech mi wolno będzie do życzenia tego załączyć jeszcze życzenia osobistego szczęścia Waszej Ekscelencji oraz dobrobytu Republiki,o której losie Wasza Ekscelencja stanowi.-"

W odpowiedzi na to oświadczył Prezydenta Stulginski co następuje:

Panie Ministrze.Wyrazić muszę swą rodość,widząc, jak stosunki dyplomatyczne Litwy z wielkim narodem Francuskim wchodzą na normalne tory.Dzięki genjalności narodu Francuskiego w przeszłości i teraźniejszości przydła mu i przypada kierownicza rola nietylko w polityce międzynarodowej,lecz i w kulturze ogólno-ludzkiej.W związku z tem zrozumie Wasza Ekscelencja z łatwością,jak miło mi jest powitać Pana jako pierwszego przedstawiciela dyplomatycznego Republiki Francuskiej na Litwę.
Jak Panu wiadomem przeznaczeniem Litwy jest być pośrednikiem pomiędzy Wschodem a Zachodem. Były w przeszłości wypadki,kiedy naród Litewslo,dzięki geograficznej sytuacji swego kraju piersią swych synów obronił cywilizację zachodnią przed barbarzyńcami,tracąc jednocześnie na długo swą niepodległość.Dzięki wszelako swemu poświęceniu,energji,względnie sukcesom Wielkiej Wojny naród Litewski znów wszedł do rodziny niepodległych,lecząc doznane rany,podnosząc kulturę i dobrobyt kraju,a wreszcie organizując państwo na zasadach demokratyzmu,które tak wyraźnie niegdyś zabłysły i dziś przyświecają w Ojczyźnie pańskiej.Naród Litewski pragnąłby dziś również przyczynić się do utrwalenia pokoju światowego,do podnoszenia kultury i dobrobytu ludzkości.-
Biorąc udział w życiu międzynarodowem Litwa dokładała i dokładać będzie wszystkich wysiłków,ażeby stosunki międzynarodowe normowały się na zasadach prawa i sprawiedliwości.Litwa jest głęboko przekonaną,że tworząca się sytuacja międzynarodowa,która się mija z powyższemi zasadami,nietylko nie może być trwała,lecz stwarza liczne trudności dla pomyślnego ustosunkowywania się ekonomicznego.-
Bardzo mi miło widzieć,jak pomiędzy naszymi narodami, nawiązały się przyjazne stosunki intelektualne.Należy się spodziewać,że ustosunkowanie się podobne obejmie z czasem wszystkie dziedziny życia.-

---

Naród litewski zdecydowany utrzymywać dobre stosunki ze wszystkimi narodami,przypisuje szczególne znaczenie rozwojowi stosunków z wielkim Narodem Francuskim.W związku z tem mogę z góry zapewnić Waszą Ekscelencję o przychylności mego narodu względem Pana i oświadczyć,że obrane przez Pana,posiadającego wszystkie prawa i autorytet przedstawiciela dyplomatycznego, szczytne zadanie spotka się z niemniejszem powodzeniem,z jakiem spotkał się szanowny poprzednik pański,pełnomocnik rządu francuskiego p.Padovani.-

Z wielką przyjemnością przyrzekając udzielanie szczytnej działalności Waszej Ekscelencji należnego poparcie z mojej strony,jak również ze strony mego rządu,pragnąłbym,ażeby pobyt pański na Litwie był pod każdym względem szczęśliwy.-

Serdecznie dziękując Waszej Ekscelencji za wyrażone miłe życzenia,niech mi wolno będzie przy okazji pozdrowić wielki Naród Francuski,życząc mu wiele ~~pomyślności~~ szczęścia i dobrobytu".-

"D z i e ń K o w i e ń s k i" o nominacji p r z e d s t a w i c i e l a ~~xxxxxxxxxxx~~ F r a n c j i ".-

"Dzień Kowieński" omawia nominację przedstawiciela Francji w Litwie w sposób następujący:

Dotychczasowe stosunki wzajemne między Francją a Litwą nie wykraczały po za granice, wyrażając się lapidarnie "znajomości czapkowej".Dzieląc swe sympatje prawie wyłącznie pomiędzy Berlinem a Moskwą z obowiązkowem zresztą zachowanie platonicznego uśmiechu dla "bratniego narodu łotewskiego", Litwa oparła swój stosunek do Rzeczpospolitej nadsekwańskiej na parafrazie znanego przysłowia francuskiego"przyjaciele naszych nieprzyjaciół są naszymi nieprzyjaciółmi".Stąd znajomość litewsko-francuska w ciągu siedmiu lat pozostawała na stopie zimnej i oficjalnej.-

Podobne jednak lekceważenie mocarstwa,odgrywającego pierwszorzędną rolę na terenie międzynarodowym,w wielu wypadkach nie mogło oczywiście pójść na zdrowie małemu i słabemu państwu,jakiem jest Litwa.

Po paru dotkliwych naukach zrozumiano to nareszcie przy ulicy Dowkonta i postanowiono zwrócić baczniejszą uwagę na wpływy polityki francuskiej.W tym też celu przedewszystkiem postarano się zaniedbaną placówkę dyplomatyczną w Paryżu obsadzić w sposób bardziej właściwy.Chrgè d' affaires p.Miłosz,zdolny poeta i miły człowiek, lecz analfabeta w dyplomacji i polityce, został zastąpiony w lecie r.ub. przez p.Klimasa,już jako posła nadzwyczajnego i ministra pełnomocnego.Wzamian nastąpił odpowiedni krok rządu francuskiego.Dotychczasowego jego delegata p.Padovaniego,wyposażonego,jak się zdaje, w bardzo li tylko szczupłe pełnomocnictwa,obecnie odwołano,na jego zaś miejsce mianowano ministra rezydenta,b.radcę ambasady francuskiej w Bernie szwajcarskiem p.Puaux.-

Nie ulega wątpliwości,iż misja nowego posła jest bardzo trudna i delikatna.Reprezentuje on państwo,które łączą z Polską ścisłe sojusze,wypływające z naturalnej wspólnoty interesów politycznych,a oparte na tradycyjnej,serdecznej przyjaźni obu narodów,z tą samą Polską od której jednocześnie dzieli Litwę ponury cień sporu o Wileńszczyznę.-Zrozumiałem jest,iż rola przedstawiciela mocarstwa tak blisko sprzymierzonego i zaprzyjaźnionego z Polską na gruncie kowieńskim mieści w sobie pewne momenty natury drażliwej.Z drugiej przecież strony pozwalając wglądnąć bliżej i zetknąć się bezpośrednio z życiem i stosunkami w samej Litwie,otwiera ona możliwość łagodzącego wpływu na tę rozjątrzoną ranę,jaką jest zatarg litewsko-polski,a nawet możliwość odnalezienia drogi ku zupełnemu jej zagojeniu i tem oddania znakomitej przysługi sprawie pacyfikacji Europy Wschodniej.Wierząc w niewątpliwy takt nowego ministra oraz zdolności jego,jako wytrawnego dyplomaty,pozwolimy sobie też wyrazić życzenie,by praca jego w tym kierunku wydała jaknajpoślniejsze owoce.-

P o w i t a n i e m i n i s t r a P u a u x p r z e z p r a s ę l i t e w s k ą .-

"Lietuva" w artykule wystosowanym z okazji przybycia ministra francuskiego Puaux oraz senatora Reynalda potraktowała,jak to zzauważa "Dzień Kowieński" ich,ani mniej,ani więcej,tylko jako przedstawicieli narodu "obrońców i opiekunów miedzynarodowego bandytyzmu" "Lietuva"pisze:

Bardzo się mylą Francuzi,jeżeli chca patrzeć na rozbójnicze czyny Polski przez palce i czynią kompromis ze swem sumieniem w imię interesu politycznego...Protegując łupieżczą Polskę Francuzi tylko narażają na szwank swe imię,ponieważ świat uważa ich za wspólników i popleczników łupieżców.Z obrońców pokrzywdzonych Francuzi stali się,byś może,nieświadomie,rzecznikami krzywdy i ucisku.- Dopóki Francuzi będą popierali łupieżczą politykę Polski trudno będzie ustalić dobre stosunki między Litwinami a Francuzami.Sądzimy jednak,że Francuzi postępują w ten sposób tylko z powodu nieznajomości rzeczywistego stanu rzeczy.Nie chcielibyśmy wierzyć,by "la nation chevaleresque" stałasię świadomym opiekunem i obrońcą międzynarodowego bandytyzmu."

"Lietuvos Žinios" w N.80 artykuł p.t."Lepiej późno,niż nigdy" napisany z powodu nominacji p.Puaux omawia zmiany stosunków litewsko-francuskich i oczywiście poświęca wiele miejsca sprawie polskiej.Artykuł ten podajemy w streszczeniu.-

Stosunki Litwy z Francją powinny były być jaknajlepsze.Hasło wypisane na sztandarze demokracji:"Wolność,równość i braterstwo",były przewodnią ideą naszego narodu przy wskrzeszaniu niepodległości.-Od samej chwili powstania Litwę z Francją łączyły wspólność państwowych ideałów.-

Wychodząc z tego wspólnego założenia demokracja litewska,kładąc podwaliny Niepodległej Republiki Litewskiej miała podstawy do spodziewania się poparcia starszej swej siostry,francuskiej demokracji.- Los w danym wypadku zadrwił z narodu litewskiego.-Wojna światowa,która zburzyła ściany więzienia narodu litewskiego,wskazała Francji na konieczność silnego sojuszu przeciwko Niemcom na wschodzie.Odrodzona Polska stała się faworyzowanem dzieckiem Francji.A faworyzowany dzieciak często pozwala sobie na różne kawałki,gdyż wie,że nie będzie ukarany.- Koncepcje Polski "od morza do morza" nie prędko znalazłyby w gronie sąsiadów oddźwięk,gdyby Polacy niebyli przeświadczeni,że wszystko co wzmacnia moc Polski,jest na rękę polityce Francji.Zajęcie Wilna, stolicy Litwy, przeciwko czemu Francja protestowała nie mogłoby nastąpić,gdyby doradcy generała Żeligowskiego nie wiedzieli,że taki krok ujdzie.Jednakże dyplomaci warszawscy skłonili Francję do sankcjonowania tego kroku.-Przytakiwanie Polsce skierowało politykę francuską w państwach bałtyckich na wybitnie polską orjentację.-

Na sprawy litewskie Paryż spogląda prawie polskiemi oczami.Tem tylko można usprawiedliwić ten fakt,że dotychczas stosunki dyplomatyczne nie zostały nawiązane.

Dziś duch Locarna zdaje się dosięgać i naszego kraju. Chociaż pakt gwarancyjny nie został uprawomocniony przez wejście Niemiec do Ligi Narodów,jednakże nie ma powodów do twierdzenia,że on zostanie anulowany,jak protokuł genewski.Na drodze tego paktu stanęła też sama Polska.- I tu możemy wątpić,że dla Francji mniej ważnem jest wejście Polski do Rady Ligi,niż uprawomocnienie się paktu gwarancyjnego.-

Dziś Francja odczuwa niekorzystne strony przyjaźni polskiej.To daje możność politykom francuskim trzeźwiej spoglądać na Litwę.Szereg faktów wskazuje na to,że Paryżanie chcą spoglądać na Litwę przez warszawskie okulary.-

Wyznaczenie rezydenta ministra Puaux jest najjaskrawszym tego dowodem. Chociaż już wszystkie państwa mają na Litwie swoich posłów, to ministrowie rezydenci bardzo rzadko się spotykają. Jednakże tą nominacją Francja przekroczyła Rubikon między Francją a Litwą, który był stworzony przez dyplomację warszawską. Chęć zapoznania się z Litwą ze strony Francji musimy gorąco powitać. P. Puaux pracując w tym kierunku napewno spotka się z poparciem rządu i społeczeństwa.-

"Dzień Kowieński" z powodu artykułu "Lietuvy" robi następujące uwagi:

Zaiste trudno zdobyć się na większy nietakt i większą niegrzeczność, z którą rywalizować może chyba tylko historyczne bombardowanie zgniłemi jajami siedziby nuncjusza apostolskiego mgr. Zecchiniego w stołecznem mieście Kownie.-

Jakikolwiek jest stosunek dzisiejszy Francji do Polski uważamy, iż podobne zachowanie się opinji publicznej, która ma pretensje uchodzić za miarodajną, jest kompromitującem i niedopuszczalnem, chociażby już ze względów najelementarniejszej uprzejmości w stosunku do oficjalnego przedstawiciela obcego mocarstwa, który po raz pierwszy wstępuje na naszę ziemię.-

Przez tak obiecujące przyjęcie pierwszego w Litwie ministra rzeczpospolitej francuskiej "Lietuva" przygotowuje grunt ku utrwaleniu przyjaźni litewsko-francuskiej.-

Zresztą być może politykom litewskim bynajmniej nie zależy na tem, by pozyskać względy zagranicy. Przecież niedawno jeszcze poseł litewski w Paryżu p. Klimas w wywiadzie na zapytanie korespondenta pewnej "Thurgauer Ztg", czy Litwa ma zapewnione poparcie jakiegobądź innego państwa, odpowiedział: "To nas zupełnie nie obchodzi"... Zapewne wystarcza Wilhelmstrasse...

W i z y t a s e n a t o r a R e y n a l d a w p a ń s t w a c h b a ł t y c k i c h i K o w n i e.-

"Dzień Kowieński" z dn. 10 i 11 kwietnia b.r. podaje:

Wywiad z przedstawicielami prasy w Rydze.-

Wiceprezes komisji spraw zagranicznych senatu francuskiego Reynald w rozmowie z przedstawicielami prasy w Rydze oświadczył, iż celem jego podróży jest osobiste zapoznanie się z państwami bałtyckiemi i wyrażenie im sympatji Francji.-

Na zapytanie w kwestji odbywających się w Paryżu układów z ZSSR o długach senator zaznaczył, że interesy państw nadbałtyckich bez względu na wynik rokowań nie ucierpią zupełnie, Francja nie zamierza wyrzec się swej przyjaźni względem państw nadbałtyckich. "Przyjaźń z państwami bałtyckiemi nie może być według Reynalda, objektem kupczenia w układach Francji z ZSSR.-

Pobyt w Kownie.-

Sen. Reynald przybył do Kowna 8 b.m. w towarzystwie dziennikarza Ballera. Na dworcu gościa spotkali prezes sejmowej komisji spraw zagranicznych p. Szmułksztis, Dyrektor M.S.Z. p. I. Joninas, francuski minister rezydent Puaux, francuski attaché wojskowy p. Chabanier, II sekretarz sejmu p. Tylenis, poseł do Sejmu dr. Ambrozajtis i starszy urzędnik do specjalnych zleceń M.S.Z. p. Bławieszczunas. Na dworcu gościa powitał prezes komisji sejmowej do spraw zagranicznych p. Szmułksztis. W odpowiedzi na powitanie p. Reynald wygłosił piękne przemówienie, wyrażając dużo sympatji względem Litwy.-

Gość o godz. 11½ złożył wizytę ministrowi spraw zagranicznych, o godz. 12 marszałkowi Sejmu, i o godz. 12½ - Prezydentowi Republiki. O godz. 1-ej w gmachu Gabinetu Ministrów zostało wydane przez Marszałka Sejmu na cześć gościa śniadanie, w którem wzięli udział: Prezydjum Sejmu, sejmowa komisja spraw zagranicznych, członkowie Gabinetu Ministrów, francuski minister rezydent i wyżsi urzędnicy M.S.Z. Marszałek Sejmu prałat Staugajtis powitał gościa, wyrażając radość z powodu wizyty tak wybitnego przedsta-

wiciela rządu francuskiego w Litwie oraz ubolewa,że pobyt jego jest tak krótki.W odpowiedzi na toast Marszałka Sejmu,sen.Reynald oświadczył,że jest szczęśliwy mogąc wyrazić podziękowanie za uprzejme przyjęcie go przez rząd litewski i szczególnie serdeczne ze strony p.Prezydenta Rzeczypospolitej.P.Senator wyraził również ubolewanie,że jego obowiązki referenta budżetu zmuszają go do prędkiego powrotu do Paryża,wobec czego musi skrócić swą wizytę w Kownie.-

Dalej p.Reynald wyraził zadowolenie z powodu przybycia do Litwy.Przypomina on,że w roku 1921 był w Genewie referentem w sprawie przyjęcia Litwy do Ligi Narodów.Zadanie to ułatwiało mu pragnienie rządu francuskiego uczczenia Litwy i wyrażenie jej swych sympatyj.P.Reynald dodał,iż jest on au courant walk,jakie zalały krwią ten kraj i tych wszystkich podziwu godnych wysiłków męstwa i poświęcenia,które dały narodowi litewskiemu niepodległość.Senator zaznaczył,że zna dążenia narodu litewskiego,dążenia historyczne,gospodarcze,socjalne oraz,że jest szczęśliwy,mogąc uczcić ten dzielny,rycerski naród w imieniu swego rządu.-

Senator radby był widzieć rozszerzające się stosunki gospodarcze /handlowe/ pomiędzy temi dwoma narodami,by w ten sposób lepiej poznań kwestje,interesujące cała Litwę.Cieszy się,że rząd francuski wyznaczył tu tak wybitnego przedstawiciela,jakim jest Puaux,którego rodzinę zna oddawna i który oprócz swej osobistej bardzo głębokiej inteligencji,pozostawiał o sobie w miejscach,gdzie pełnił obowiązki dyplomatyczne,wspomnienia,jako o godnym szacunku dyplomacie,inteligentnym i gotowym poświęcić całą swą pracowitość temu krajowi,przy którym jest akredytowany.-

Kończąc p.Senator oświadczył,że jest szczęśliwy,mogąc tu w imieniu swego rządu i prezydenta wyrazić całą sympatję ich dla Litwy i wznieść kielich za pomyślność,potęgę i niepodległość Litwy./Elta/

x

Członkowie sejmowej komisji spraw zagranicznych z frakcji ludowców pp.Slażewiczius i Toluszys,nie wzięli udziału we wspomnianem przyjęciu,wyrażając przez to protest przeciwko ignorowaniu tej komisji,jakiego się dopatrują w załatwieniu bez jej wiedzy kwestji utworzenia litewskiej prowincji kościelnej.-

Tegoż dnia o godz.4 p.p. senator Reynald opuścił Kowno udając się do Gdańska.-/Elta/

Konferencja prasowa z senatorem Reynaldem.-

Sen.Reynald przed wyjazdem z Kowna przyjął przedstawicieli prasy i w rozmowie z nimi zaznaczył między innemi,iż celem jego przybycia było zademonstrowanie przyjaźni rządu francuskiego względem Litwy i wyrażenie jej swych osobistych sympatyj.-

Dotknąwszy kwestji wzajemnych stosunków francusko-litewskich,sen Reynald wyraził zadowolenie z powodu ciągłego ich wzrostu i zacieśniania zarówno w dziedzinie polityki,jak również gospodarczej i kulturalnej.Zapytany co do kwestji zapatrywań Francji na sprawę wileńską,odpowiedział,że rząd francuski w sprawie tej przestrzega polityki nie wtracania się do spraw innego państwa. Na wspomnienie o ostatnim konflikcie litewsko-polskim na linji demarkacyjnej,oraz wskazanie,że Polska dotąd nie przywróciła status quo z przed 15 lutego p.Reynald powiedział,iż jeżeli Polska nie wypełnia uchwał Ligi Narodów,to należy się zwrócić do Ligi ponownie,która dla uporządkowania tej sprawy użyje niechybnie całego całkowitego swego autorytetu.-

Na zapytanie dlaczego rząd francuski tak długo nie wyznaczał przedstawiciela dyplomatycznego dla Litwy, p.Reynald odpowiedział,że z powodów wyłącznie ekonomicznych w francuskich sferach rządowych zaznaczyły się dwa kierunki:jeden,żeby ze względów oszczędnościowych wyznaczyć wspólnego ministra dla Litwy i Łotwy i Estonji oraz drugi,że z powodu doniosłości interesów francuskich w tych trzech państwach muszą być osobni ministrowie.Ostatnie zdanie przeważyło i stary,wytrawny dyplomata p. Puaux został w końcu delegowany do Litwy.- /Elta/.-

----

wiciela rządu francuskiego w Litwie oraz ubolewa, że pobyt jego jest tak krótki. W odpowiedzi [illegible] jest [illegible], że [illegible] wyrazić podziękowanie [illegible] i szczególnie za [illegible]. P. Senator wyraził [illegible] ubolewanie, że [illegible] budżetu [illegible] również [illegible] źródłach [illegible] w Kownie [illegible].

Dalej p. Reynald wyraził zadowolenie z powodu przybycia do Litwy. [illegible] w sprawie [illegible] reform [illegible] francuskiej [illegible] i [illegible] wyrażenia [illegible]

[illegible]

Członkowie sejmowej komisji spraw zagranicznych z frakcji ludowców [illegible] wspomnianem przyjęciu [illegible] Tołwarys [illegible] rozmowie [illegible] komisji [illegible] jej wiedzy kwestji utworzenia [illegible] udając się do Gdańska [illegible] Senator Reynald [illegible] w Kownie.

Konferencja prasowa z senatorem Reynaldem.-

Sen. Reynald przed wyjazdem z Kowna przyjął przedstawicieli prasy i w rozmowie z nimi zaznaczył [illegible] przybycia było zademonstrowanie przyjaźni rządu francuskiego względem Litwy i wyrażenie jej swych [illegible] sympatyj. [illegible] kwestji wzajemnych stosunków francusko-litewskich p. Reynald wyraził zadowolenie z powodu [illegible] w dziedzinie polityki, jak również gospodarczej [illegible] sprawie wileńskiej odpowiedział, że rząd francuski w sprawie tej [illegible] polityki nie wtrącania się do spraw innego państwa. [illegible] wspomnienia o ostatnim [illegible] litewsko-polskim na [illegible] demarkacyjnej oraz wskazanie, że Polska [illegible] przywróciła status quo z przed 15 lutego p. Reynald powiedział, iż jeśli Polska wypełnia uchwałę Ligi Narodów, to [illegible] która dla uporządkowania tej sprawy [illegible] nie [illegible] swego autorytetu.-

Na pytanie, dlaczego rząd francuski tak długo nie mianował przedstawiciela dyplomatycznego dla Litwy, p. Reynald odpowiedział, że z powodu [illegible] ekonomicznych w francuskich sferach rządowych zaznaczyły się dwa kierunki: jeden, żeby [illegible] wyznaczyć wspólnego ministra dla Litwy i Łotwy, drugi, że z powodu doniosłości interesów francuskich w tych [illegible] państwach musza być osobni ministrowie. Ostatnie zdanie przeważyło i stary [illegible] dyplomata [illegible] został w końcu delegowany do Litwy.-/Elta/

II.ŻYCIE GOSPODARCZE.a/Stosunki wewnętrzne.-

"Lietuva" o polakożerczych celach reformy rolnej w Litwie.-

"Lietuva" z dn.29 marca w artykule p.t."Spór o reformę rolną" pisze:

Reforma rolna,to nieunikniona konieczność,logiczny wniosek niepodległej Litwy...W innych krajach była ona tylko socjalną koniecznością.U nas była ona nietylko socjalna,lecz też polityczna.

Czybyśmy wypędzili z Litwy komunistów w 1919 r.jeśli nie bylibyśmy przyrzekli szerokiej,radykalnej reformy rolnej? Sejm Ustawodawczy po zebraniu się w pierwszym rzadzie ro rozpoczął wykonanie reformy rolnej.I jeśliby on tego nie uczynił,lub tę reformę odroczył,to niewątpliwie doczekalibyśmy społecznego,lub politycznego przewrotu.

Z drugiej strony od samego założenia swej niepodległości Litwa do dziś walczą z polskim imperjalizmem,który dąży do zagarnięcia Litwy.

Podstawa i opora imperjalizmu polskiego w Litwie był i będzie spolszczony element litewski,który szczególnie odznacza się fanatyzmem polskim.Nasi ziemianie prawie wszyscy zostali spolszczeni.Tymczasem władali oni conajmniej 40 proc całej naszej ziemi.Jeśliby ta więc potęga ekonomiczna pozostała w rękach Polaków,czyż nie byłoby to najpotężniejszem narzędziem w ich rękach? Czyż przy pomocy tego narzędzia imperjalizm polski wcześniej czy później nie byłby opanował Litwy?

Reforma rolna jest conditio sine qua non niepodległej Litwy.Można się spierać o sposobach jej wykonania,jednak nie co do jej istoty.-

"Dzień Kowieński" w N.71 z powodu tego pisze:Po raz pierwszy i to niemal oficjalnie zostaje nareszcie potwierdzonem to,co zawsze utrzymywaliśmy,mianowicie:że reforma rolna była potrzebna po to,by zniszczyć żywioł polski i kulturę polską na Litwie.-

Reforma rolna na Litwie.-

Artykuł Strasdasa N.5,6,7 i 9 "Lietuvos Ukisa" z r.1925 .-

Streszczenie.-

Przeprowadzaniem reformy rolnej zajął się już pierwszy rząd litewski /Rząd Tymczasowy/,który w swej programowej deklaracji reformę rolną uznał za jedną z najważniejszych prac,jaką wykonać rządowi litewskiemu wypadnie.Pierwszą ustawą,jaka w tej sprawie wydana została była ustawa w sprawie przejęcia majoratów przez państwo /"Wiad.Urzęd.N.1./

Dnia 9 stycznia 1919 roku Gabinet Ministrów przyjął tymczasową ustawę o litewskiem obywatelstwie,na mocy której obszary ziem przynależnych Państwowemu Bankowi Ziemskiemu i wydzielonych jego kolonistom - przejść miały na własność państwa litewskiego.Z chwilą ukazania się ustawy o zaopatrzenie ziemią wojskowych i przyjęcia ustawy o reformie rolnej przez Sejm Ustawodawczy,Ministerstwo Rolnictwa zaczęło przeprowadzać właściwą już pracę na reformą rolną wydzielając ziemię wojskowym ochotnikom,bezrolnym i małorolnym.-

Ogólny obszar ziemi na reformę rolną przeznaczony wynosi z górą pół miljona hektarów,w czem są obszary gospodarstw rolnych ziem nabytych rozmaitemi sposobami na drodze przywilejów.-

Majoraty	20.484	ha
Ziemie prywatn.właścicieli	672.817	"
" Państw.Banku Rolnego.	49.118	"
Skonfiskowane ziemie kościelne . . .	1.502	"
" " po 1863 r. . . .	3.280	"
Razem	747.201	ha.

Obszarem tym są objęte niemal wszystkie serwituty,wspólne pastwiska,ziemie zagrabione przez właścicieli ziemskich.-

W granicach Litwy niepodległej obszar ziem wykupionych przez Państwowy Bank Rolny sięga 120.000 ha.Na potrzeby reformy rolnej będzie zabranych około 49,000 ha.-

A. Reforma Rolna w latach 1919 - 21 r.

Ministerstwo Rolnictwa dla przeprowadzenia reformy rolnej musiało wykonywać następujące prace;
1.Administrowanie majątków.-
2.Wydzierżawianie ziem.
3.Wywłaszczanie ziem.
4.Podział ziem.
5.Zaopatrzenie nowoosiedleńców w kredyt.
6.Normowanie sprzedaży ziemi.
7.Uporządkowanie ziem Państwowego Banku Rolnego.
8.Opieka nad mieniem właścicieli prywatnych.-

1.Administrowanie majątków.-

Prawie wszystkie majoraty i majątki prywatne były pod zarządem władz niemieckich.W 1918 roku Ministerstwo Rolnictwa zaczęło przejmować majątki pod swój zarząd.W związku z tem część tych majątków wydzierżawiano miejscowym mieszkańcom,część zaś zagospodarowanych oddawano pod zarząd administratorów wyznaczonych przez Ministerstwo.Tych ostatnich w r. 1919 było dość dużo.Projektowano w nich założyć kulturalne gospodarstwa,uprawiając szlachetne gatunki zbóż,zakładając punkty reproduktorów.Spodziewano się z dworów takich dochodów,lecz gdy okazało się,że dla osięgnięcia ich potrzebne są znaczne środki i że o dochodzie niema co nawet i marzyć, przeto administrowane dwory pierwsze poszły na parcelację i w 1921 r. pozostało ich w administracji państwowej tylko 19 o obszarze wynoszącym 6.200 ha.-

2.Wydzierżawianie ziemi.-

W chwili ukończenia wojny duże obszary dworskie stały odłogiem i Ministerstwo Rolnictwa wszelkiemi sposobami starało się zmuszać właścicieli majątków,by je wydzierżawiali tym,którzy te ziemie chcieli uprawiać,uchylających się od tego spotykał ten los,że Ministerstwo przejmowało ich dwory pod swój zarząd,wydzierżawiało je robotnikom,przyległym wsiom oraz dawnym dzierżawcom.Obszar wydzierżawionej ziemi w 1919 r 1921 r. sięgał 180,000 ha.Dzierżawa prawie wyłącznie była pobierama w naturze /zboże i siano/ - i była przewożona do składów Ministerstwa Rolnictwa.Część wydzierżawianych ziem /odłóg/ była oddawana w dzierżawę bez dzierżawnej opłaty z obowiązkiem jedynie płacenia podatków państwowych i samorządowyc Ze składów Ministerstwa Rolnictwa ~~mdzk~~ dzierżawcom uboższym udzielane były siewne pożyczki w naturze.-

3.Wywłaszczanie ziemi.-

W celu stworzenia zapasu ziemi dla potrzeb reformy rolnej,Komisja Naczelna - dla zaopatrzenia w ziemię wojskowych - wywłaszczyła następujące obszary ziemi: /Tablica I./

Na potrzeby reformy rolnej przedewszystkiem były zabierane dwory zniszczone,lub opuszczone przez właścicieli.-

4.Parcelacja.-

Ponieważ początkowo zwracało się większą uwagę na scalanie wsi,obszar ziemi wywłaszczonej prawie zupełnie parcelowanym nie był,rozparcelowana zaś nieduża część pozostawała we władaniu państwowem,gdyż ziemia była rozdawana tylko wojskowym,których pozwalnianych z wojska było jeszcze bardzo niewielu.Ilość rozparcelowane i wydzielonej ziemi przedstawia tabelka N.II.

Wobec tego, wym są obiekty przez nasz [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ziemi.-

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] przez Państwowy Bank Rolny [illegible] 300.000 ha. [illegible] reformy rolnej [illegible] [illegible] 1.500.000 ha.-

A. Reforma rolna w latach 1929 - 1931 r.

Ministerstwo Rolnictwa dla sprawy przeprowadzenia reformy rolnej składało się z następujących oddziałów:
1. Administrowanie majątków.
2. Wydzielanie ziemi.
3. Wywłaszczanie ziem.
4. Parcelacji ziem.
5. Zakup ziemi i rozmieszczenie osiedleńców w kraju.
6. Normowanie sprzedaży ziemi.
7. Sprawy dotyczące [illegible] Państwowego Banku Rolnego.
8. Opieka nad mieniem [illegible] [illegible].-

1. Administrowanie majątków.

Prawie wszystkie majoratowe majątki [illegible] pod zarządem [illegible] [illegible] do 1929 roku [illegible] [illegible] [illegible] przejmowano majątki pod zarząd [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oddawano pod zarząd [illegible] w [illegible] przez [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w nich [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Spodziewano się z dworów [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w 1931 r. [illegible] [illegible] w administracji [illegible] [illegible] [illegible] 6.200 ha.-

2. Wydzielanie ziemi.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ministerstwo Rolnictwa [illegible] 1931 r. [illegible] [illegible] 120.000 ha. [illegible] w [illegible].-

3. Wywłaszczanie ziemi.

W celu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Na potrzeby reformy rolnej [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] zniszczone lub [illegible] przez właścicieli.-

4. Parcelacja.

[illegible] rozparcelowane [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Tablica I,

Powiat:	1919 r. ha	1919 r. m².	1920. ha	1920. m²	1921. ha	1921. m²	Razem: ha	Razem: m²
Olicki	168	3323	903	4512	510	5600	1582	3435
Birżański	-	-	4748	4690	191	4000	4939	8690
Jezioroski	-	-	1868	9000	652	3000	2521	2000
Kowieński	440	6050	735	-	-	-	1175	6050
Kretyngoski	-	-	2494	2500	747	0440	3241	2940
Kiejdański	785	3000	3483	9640	1248	5000	5517	7640
Marjampolski	2343	6984	2693	6260	-	-	5037	3244
Możejkowski	-	-	478	6750	777	7000	1256	3750
Poniewieski	440	-	1064	8000	1264	8720	2769	6720
Rosieński	397	8900	1873	5210	499	6640	2771	0750
Rakiski	-	-	4314	2000	-	-	4314	2000
Sejneński	-	-	386	4000	-	-	386	4000
Szawelski	-	-	11958	8590	-	-	11958	8590
Trocki	809	6000	2778	6000	1599	4000	5187	6000
Telszeski	-	-	884	6420	178	2000	1062	8420
Taurogski	1369	6785	198	-	938	2000	2505	8785
Wiłkomierski	1213	4650	4234	7000	100	-	5548	1650
Uciański	783	5850	1232	5500	1144	2860	3160	4210
Wyłkowyski	1504	9471	2221	5321	530	5200	4256	9992
Razem:	10275	1013	48554	1393	10382	6460	69193	8866

Tablica 2.

Powiaty:	Rozparcelowano: Ilość dwor.	Rozparcelowano: Obszar ha	Rozparcelowano: Obszar m²	Zaopatrzono w ziemię: Wojskowych	Zaopatrzono w ziemię: Obszar ogólny ha	Zaopatrzono w ziemię: Obszar ogólny m².
Olicki	8	1921		28	456	3254
Birżański	11	2213		28	566	7986
Jezioroski	-	-		-	-	-
Kowieński	1	530		12	162	8700
Kiejdański	8	3333		32	483	3700
Kretyngowski	1	193		3	45	5755
Możejkowski	-	-		-	-	-
Marjamp.-Sejn.	14	3379		106	1703	9400
Poniewieski	7	1086		-	-	-
Rosieński	3	3898		20	278	0400
Rakiski	11	2216		9	143	8043
Szakiowski	3	911		-	-	-
Szawelski	10	2971		13	212	2100
Taurogski	2	568		25	412	3514
Telszewski	2	155		-	-	-
Trocki	11	1993		51	797	7761
Wiłkomierski	7	2080		47	718	8230
Uciański	5	1019		19	219	6795
Wyłkowyski	10	3229		83	1056	-
Razem:	114	31695		476	7257	5618

Departament pomiarów i urzadzeń rolnych określił zapas na r.1921 cyfra 24.996 ha,a ilość zaopatrzonych w ziemię wynosi:/Tablica N.3./

5.Udzielanie pożyczek dla nowoosiedleńców.-

W myśl ustawy "o zaopatrywaniu w ziemię wojskowych" ci ostatni,którzy ziemię dostali,uzyskiwali zasiłek w naturze - w zbożu i materjale leśnym.Zasiłki pieniężne w latach 19 - 21 udzielane nie były.-

Tablica N.3.

Ilość zaopatrzonych:			Ogólny obszar ziemi.	
mało-rolni	bezrolni.-	wojskowi.-	ha	m.²
7I	277	678	I53II	9039

Sprzedaż prywatna ziemi.-

Ministerstwo Rolnictwa dawało zezwolenie osobom prywatnym na sprzedaż 10% ziemi,lecz nie więcej 100 ha.W r.1920 pozwolono sprzedać w całej Litwie 12.604 ha. w 192I r. - 14.405 ha. Ponieważ w myśl ustawy w jedne ręce nie można było sprzedać powyżej 20 ha obszar powyższy przypadł w dużej ilości /1350/ bezrobotnych i małorolnych.-

B.Reforma rolna w 1922 r.

Po ogłoszeniu ustawy o reformie rolnej i po zorganizowaniu Zarządu Reformy Rolnej /z kierownikiem Szarkiem na czele/ praca nad jej wykonaniem postępowała energicznie.Przy Zarządzie Reformy Rolnej zostały zorganizowane trzy Departamenty:Departament zapasu ziemi,Departament pomiarów i urządzeń rolnych i Departament Buchalterji.-

Wydzierżawianie ziemi.-

Jednocześnie z przeprowadzaniem reformy rolnej starano się utrzymać przy dworach ich dawnych dzierżawców.Wydzierżawiano nietylko ziemię będącą pod opieką rządową,lecz i posiadaczy większych posiadłości ponad 80 ha,którzy chcieli usunąć dawnych dzierżawców.Ogólny obszar wydzierżawionej ziemi wynosił 164.453 ha.Nieduża opłata dzierżawna/przeciętna 7,5 litów za ha/ tłumaczy się tem,że w większości wypadków były wydzierżawiane odłogi.W 1922 roku od dzierżawców ściągnięto tylko 45% całej dzierżawy.W dn.1.I.22 było 5432 dzierżawców,którzy nie rozliczyli się

Wywłaszczanie ziemi.-

Do 1 lipca 1922 roku wywłaszczanie ziemi było pozostawiane Naczelnej Komisji dla zaopatrzenia w ziemię wojskowych a dopiero potem rzecz ta odbywała się na mocy uchwał Zarządu Reformy Rolnej.W 1922 obszar ziemi wywłaszczanej wynosił:

P o w i a t.	ha.
Olicki	446
Birżański	1.2I0
Jezioroski	7I
Kowieński	1.300
Kiejdański	1.166
Kretyngowski	1.089
Marjampolski	-
Możejkowski	2I5
Poniewieski	8I
Rosieński	5I7
Rakiski	5I9
Sejneński	2.806
Szakiowski	-
Szawelski	467
Trocki	1.4I8
Telszewski	1.004
Taurogski	160
Wilkomierski	1.193
Uciański	90
Wyłkowyski	-
R a z e m	13.852

Parcelacja.-

Departament pomiarów i urządzeń rolnych ostatecznie uporządkował 11.743 ha ziemi dworskiej w 838 oddzielnych kawałkach. Zarząd Reformy Rolnej wydzielił 14.314 ha ziemi nowoosiedleńcom. Większy ponad istniejący zapas obszar ziemi wydzielonej tłumaczy się tem, że w r.1922 dołączono jeszcze te kawałki, które w poprzednim roku pozostały we władaniu rządowem. Ziemię tę rozdzielono w sposób następujący:

Liczba zaopatrzonych			Ogólny obszar ziemi.	
Małorolni.	Bezrolni.	Wojskowi.	ha.	kw.metry.
425	446	486	14.314.	2870.

Zaopatrywanie nowoosiedleńców w kredyt.-

W myśl ustawy zasiłki otrzymywali tylko nowobudujący się wojskowi. Były to pomoce w naturze; od 1919 r. do 1 stycznia 1923 r. wydano ogółem 29.838 cent. zboża, 67.619 pni drzewnych i tem zaspokojono potrzeby 1.682 nowobudujących się.-

Sprzedaż prywatna ziemi.-

Ministerstwo Rolnictwa w ciągu tego czasu zezwoliło sprzedać 5.754 ha /Zasada sprzedaży: 10% ziemi, ogółem nie więcej niż 100 ha, ogółem nie więcej niż 20 ha pojedyńczemu nowonabywcy/. Sprzedano więc w powiatach: Olickim - 179 ha, Birżańskim 314 ha, Jezioroskim - 50 ha, Kowieńskim 332 ha, Kiejdańskim 421 ha, Kretyngowski - 22 ha, w Marjampolskim - 90 ha, Możejkowskim - 651 ha, Poniewieskim - 250 ha, Rosieńskim - 838 ha Rakiskim - 198 ha, Sejneńskim - 198 ha, Szakioskim - - Szawelskim - 844 ha, Taurogskim - 307 ha, Telszeskim - 457 ha, Trockim 67 ha, Wiłkomierskim - 301 ha, x/Uciańskim - 117 ha, Wyłkowyskim 128 ha.-

Opieka nad mieniem państwowem i jego likwidacja.-

Na podstawie § 65 ustawy o reformie rolnej sprzedano zaledwie sto kilkadziesiąt ha. Cena 1 ha z zabudowaniami przeciętnie 1178 litów.

Przy przejmowaniu dworów pod opiekę państwową nastąpiło również przekazanie na rzecz Ministerstwa Rolnictwa ruchomego mienia na znaczną sumę, część jego została zlikwidowana w 1922 r. - na sumę 1477.46 marek i 5842 lit. 26 cent. /w październiku 1922 r. wprowadzono lity./ W dniu 1.I.23 r. niezlikwidowanego inwentarza było na sumę: 489.398.8 litów.-

Poza inwentarzem w składach Ministerstwa Rolnictwa, było zgromadzone zboże dzierżawców, które było rozdzielone pośród nowoosiedleńców. Na 1.I.23 r. w wymienionych składach pozostawało zapasów na 285.665,61 lit., które to mienie zostało zlikwidowane w 1923 r.-

C.Reforma rolna w latach 1923 - 24.-

Podczas tych 2 lat reforma rolna była przeprowadzana w niezwykle szybkiem tempie. W okresie tym częściowo powstrzymano się przed komasacją wsi, zwracając szczególną uwagę na podział dworów. Liczba geometrów ze 166 w 1923 r. wzrosła do 191 a w r.1924 - do 210.-Urzednicy o wiele produkcyjnie pracowali w latach 1923 - 24, niż w poprzednich. Wpłynęło na to wyznaczenie premij za prace dodatkowe oraz nowe siły, a przedewszystkiem energja ministra rolnictwa - Krupaviciusa.

Na podstawie decyzji Ministra dokonano podziału dworów w czasie możliwie najszybszym, a to dlatego, by kraj przeżywał jaknajkrócej tę ważną, lecz nieraz b. ciężką reformę i żeby w najbliższej przyszłości móc zacząć spokojnie pracę nad samem osiedlaniem.-Dokonaną pracę w zakresie reformy rolnej można podzielić następująco:

U w a g a : x/winno być: pow.Uciański 177 ha.,

Wydzierżawianie ziemi.-

Obszar dzierżawiony w roku 1923 dosięgnał ogromnie dużej ilości ha;w tym samym roku starano się rozparcelować wszys kie dwory,będące pod opieką państwową,tak,że już w 1924 r.obszar wydzierżawionej ziemi znacznie zmalał.-

Data.	Ilość dzierżawców.-	Obszar wydzierżaw. ziemi.-	Opłata dzierż. w lit.	Sciągnięto litów.	Niewypłacone
1923.	13023.	194.019.	1984000	1456530	Na dz.1/I.23 r 1.157.944.
1924.	9931	148.632.	1812820	2195548	Na dz.1/I.24 1.482.104.- na dz.1/I.25 1.128.217.-

Przeciętna opłata dzierżawna za 1 ha w 1923 r. wynosiła 10,2 litów i w 1924 r. 12,2 litów,ponieważ wydzierżawiane odłogi częściowo już były obrobione,dlatego Ministerstwo Rolnictwa mogło opłatę dzierżawną nieco podnieść.Co roku ponadto pozostawały znaczne sumy nieściągniętych opłat dzierżawnych.Ministerstwo Rolnictwa mając na celu doprowadzenie ziemi do normalnego stanu uprawy, wszelkiemi sposobami starało się,by dzierżawcy nie trzymali ziemi odłogiem.Wszelako położenie dzierżawców było bardzo trudne,każdy z pośród nich,mając chęć dostania ziemi - przeróżnemi sposobami starał się o nabycie potrzebnego inwentarza,co powodowało,że opłata dzierżawna pozostawała na ostatnim planie a b.często wypadało ją ściągać na drodze sądowej.Duża ilość nieuregulowanych opłat dzierżawnych była spowodowana wskutek nieurodzajnego 1923 r.- 24 r.

Wywłaszczanie ziemi.-

W okresie pomiędzy 1923 - 24 r. dla potrzeb reformy rolnej były oddane wszystkie majątki,będące pod opieką Ministerstwa,bardziej opuszczone i takie,które sądiadowały z komasowanemi wsiami,gdyż trzeba było małorolnym dodawać ziemi.Ogółem wywłaszczono następujące obszary:

R o k 1923.-

Powiaty:	Dwory właścicieli prywatn. i majoraty.	Ziemie Państwowego Banku Ziemskiego.		Razem.
	ha.	Ilość kaw.	ha.	ha.
Olicki	11.650.	39.	562.	12.412.
Birżański	8.231.	22.	372.	8.603.
Kowieński	9.938.	-	226.	10.164.
Kretyngowski	4.506.	17.	220.	4.726.
Kiejdański	6.859.	17.	381.	7.240.
Marjampolski	7.985.	-	1.140.	7.985.
Możejkowski	3.821.	48.	132.	4.961.
Poniewieski	5.213.	-	561.	5.345.
Rosieński	5.141.	51.	1.515.	5.702.
Rakiski	9.192.	-	-	10.707.
Sejneński	3.171.	-	-	3.171.
Szakiowski	4.370.	-	292.	4.370.
Szawelski	6.665.	-	-	6.957.
Trocki	6.703.	-	215.	6.703.
Telszeski	6.954.	-	410.	7.169.
Taurogski	4.138.	22.	-	4.548.
Wiłkomierski	9.770.	-	-	9.770.
Uciańsko-Jezior.	14.417.	-	-	14.417.
Wyłkowyski	18.766.	-	-	18.766.
R a z e m	147.690.	-	6.026.	153.716.

[illegible]

Obszar dzierżawiony [illegible]

Data	Ilość dzierżawców	Obszar dzierżawionej ziemi w ha	[illegible]	[illegible]
1923	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1924	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Przeciętna opłata dzierżawna [illegible]

[illegible]

Wydzierżawianie ziemi.

[illegible]

Rok 1923

Powiaty	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Razem
Olicki	11.650	[illegible]	[illegible]	12.4[illegible]
Birżański	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Kowieński	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Kretyngowski	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Kiejdański	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Mariampolski	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Poniewieski	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Rakiski	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Sejneński	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Szawelski	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Trocki	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Telszewski	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Taurogski	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Wiłkomirski	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Wyłkowyski	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Razem	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

R o k 1924.-

Powiaty:	Własność prywatna: Wywłaszczono ha.-	Własność prywatna: Pozostawiono jako normę ha nie podl.wywłaszczsów.	Własność prywatna: Zwrócono ha	Ziemie Państw.Banku ha.	Zwrócono skonfisk. po 1/I. 1863 r.
Olicki	7616	2129	202	-	-
Birżański	5173	1000	-	2085	47
Kowieński	6638	1490	100	491	-
Kretygoski	6429	240	-	-	-
Kiejdański	8476	1547	25	3563	-
Marjampolski	2480	400	-	-	-
Możejkoski	6118	215	25	178	-
Poniewieski	7063	1735	26	34	-
Rosieński	11237	1600	-	330	-
Rakiski	5946	1088	-	1498	21
Sejneński	5360	1687	-	-	-
Szakiowski	1408	160	-	145	-
Szawelski	11227	1015	25	4770	-
Trocki	8323	2445	35	-	-
Telszewski	7908	785	150	2210	-
Taurogski	5698	1592	226	1220	-
Wiłkomierski	6676	900	37	-	-
Uciańsko-Jez.	7734	1615	65	385	313
Wyłkowyski	2342	400	-	-	-
R a z e m	123852	22043	925	18129	381.-

Parcelacja.-

Departament urządzeń rolnych doprowadził do porządku następujące obszary ziemi: W 1923 r. ostatecznie rozparcelował 81.685 ha w 7553 kawałkach i rozpoczął 45.615 ha.-W 1924 r. ostatecznie rozparcelował 141.886 ha w 16.563 kawałkach i rozpoczął parcelację 56.446 ha.

Zarząd Reformy Rolnej w tych 2 latach,nie licząc nietykalnej normy ziemi właścicieli rozparcelowane grunta wydzielił w sposób następujący:

Wyznaczono na własność:

Małorolnym	26.030.
Bezrolnym	50.451.
Rzemieślnikom	225.
Razem . . .	76.696.

Ilu osobom dano:

Małorolnym	4.915.
Bezrolnym	5.075.
Rzemieślnikom	156.
Razem. . . .	10.258.

w tym wojskowi otrzymali

z wykupem	2.311.
bez wykupu	687.
Razem. . . .	2.998.

Wykorzystano na inne potrzeby . . . 25.642.

Do 1 stycznia 1925 roku w zakresie przeprowadzania reformy rolnej doszło się do połowy drogi.Z 3.000 dworów o obszarze około 694.000 ha do 1 stycznia 1925 r. rozparcelowano 1378 dworów i gospodarstw o ogólnym obszarze 288.257 ha,rozbijając na 29 parcel.Ponieważ przedewszystkiem były parcelowane

większe dwory,przeto ilość parcel w każdym dworze jest dość znaczna.Z tak znacznej ilości parcel nie wszystkie dostały się bez lub małorolnym,gdyż ogólna liczba parcle obejmuje też ośrodki dworów pozostawione właścicielom oraz przeznaczone na sprzedaż.Rozmaite parcele przekazane Departamentowi Leśnemu i Rolnemu,Ministerstwu Oświaty o wydzierżawione przez Ministerstwo Rolnictwa,będą czasowo pozostawione pod zarządem Ministerstwa. Ziemia dworska została rozparcelowana jak następuje:

	Osobom	ha	%
Bezrolnym i wojskowym	14.306	155.387	54
Małorolnym	11.261	56.157	19.5
Norma właściciieli nie podlegająca wywłaszczeniu		28.825	10
Pod zarządem państwa		17.294	6
Na różne potrzeby		22.362	7.7
Sprzedane bądź przeznaczone na sprzedaż		5.000	1.7
Rzemieślnikom i emerytom		3.222	1,1
Razem		288.257.	100.-

W latach 1920 - 22,jak to wyżej było podawane,za zezwoleniem Ministerstwa Rolnictwa małorolni i bezrolni nabyli 32.763 ha.Czyli,że procent uzyskanej przez nich ziemi był wyższy niż wskazuje powyższa tabelka.2% ziemi,będącej pod zarządem państwa przejdzie na rzecz bezrolnych i małorolnych. Małorolni dostali dużo mniej ziemi niż bezrolni,chociaż jest nieuniknionyPrawie wszystkim małorolnym wydaje się ziemię do wspólnego użytku.Obszary tych ziemi gospodarze rozdzielają pomiędzy siebie,gdy się wieś komasuje.-

R o k 1924.-

Ilość dworów wywłaszczonych	608.
Ilość parcel	16.136
Ogólny obszar	140.438
Niewywłaszczana norma	17.921.
Korzystający z serwitutów	2.539

Wyznaczono na własność:

	Ilość	ha
Bezrolnym	6.868	73.647
Małorolnym.	5.850	21.995
Rzemieślnilnikom.	1.693	2.997.

w tej liczbie zaopatrzono wojskowych

Ogólna ilość	3.230
Z pośród nich wolentarjuszy zaopatrzonych bezpłatnie	716
Przydzielono do miast	1.916
Do parafji	327
Na cmentarze	58
Dla szkół	899
Dla samorządów	80
Na sprzedaż - w myśl § 65 ustawy o reformie rolnej	4.114
Na przemysłowe przedsiębiorstwa.	892
Na żwirowiska	127
Dla administracji leśnej	1.224
Pod kulturalne gospodarstwa.	1.820
Pod gospodarstwa wzorowe	1.012
Instytucjom społecznym	297
Dla szkół rolniczych	323
Na zwrot skonfiskowanych ziem.	441
Lasy przekazane Departamentowi Leśnictwa .	1.738
Zwrócono zakupionej ziemi.	99
Zwrócono kościołom i klasztorom.	229
Ministerstwu Komunikacji	705
Miejsca historyczne	24

d.c.

Dla punktów weterynaryjnych	15
" " agronomicznych	85
Ministerstwu sprawiedliwości.	164
Ministerstwu Obrony Krajowej.	245
Związkowi "Szaulisów"	0,5
Pozostało we władaniu państwowem.	5.065,
Na parki	65
Na place sportowe	9

Sprzedaż ziemi /na podstawie § 65 ustawy o reformie rolnej/.-

Państwową i wywłaszczaną ziemię sprzedaje się w dwojaki sposób:ośrodki dworów z publicznej licytacji,natomiast drobne parcele przeważnie bez licytacji.Doświadczenie r.1922 wykazało,że obywatele jeszcze nie posiadają tyle pieniędzy,by odrazu mogli całkowicie za ziemie opłacać, dlatego rozkłada się im należność na przeciąg trzech lat.Ośrodki dworów sprzedawało się wykwalifikowanym, a drobne parcele przeważnie najbliższym małorolnym,albo dawnym tych parcel dzierżawcom.

S p r z e d a n e

	Ilość gospod.	Obszar ha	Obszar m.kw.	Suma Lt.
R o k 1923:				
z licytacji	8	346	28.077	363.815
bez licytacji	33	162	6.126	96.144
R o k 1924:				
z licytacji	28	1.043	1.261	1149.160
bez licytacji	12	96	3.497	30.412.

Likwidowanie mienia państwowego i będącego pod opieką państwową.-

a/Likwidowanie inwentarza.Przy parcelacji majoratów i dworów prywatnych w okresie 1923 - 24 roku likwidowanie państwowego i będącego pod opieką państwową inwentarza przedstawiała się w sposób następujący:

Data	Pozostało:	wpłynęło Lt.	zlikwidowano Lt.
1923	1 stycznia 1923 za 469.398 Lit.80 ct.	93.124	159.853.
1924	1 stycznia 1924 za 422.669 Lit.21 ct.	73.496.	296.706.
	1 stycznia 1925 na 499.369 Lit.22 ct.		

W roku 1924 zlikwidowany inwentarz przedstawiał się jak poniżej:

Sprzedano za	68.579 Lt.	69 ct.
Sprzedano urzędom państwowym	10.153 "	61 "
Zwrócono właścicielom	203.214 "	09 "
Skasowano	14.759 "	08 %
R a z e m	296.706 Lt.	47 "

1 stycznia 1925 r. pozostały inwentarz składał się:

Z inwentarza urzędów Urządzeń Rolnych . . . 116.142 Lt. 07 ct.
Z inwentarza dworów,bedacych pod opieką . . 83.227 " 15

R a z e m : . . . 199.369 Lt.22 ct.

b/Likwidowanie składów zbożowych.Z chwilą wprowadzenia stałej waluty,okazała sie potrzeba likwidowania składów zbożowych,będących pod administracją Zarządu Reform Rolnych, co też zostało przeprowadzone w 1923 r.Konie powiatowych urzędów urzadzeń rolnych żywione były sianem,nabywanym.Likwidowanie zboża,będącego na składach,siana i mienia przedstawia się następujaco:

Data	Pozostało:	Wpłynęło Lt. ct.	Zlikwidowano Lt. ct.
1923	1 stycznia 1923 r. za 285.665 Lt.61 ct.	575.229.09	813.905. 55
1924	1 stycznia 1924 r. za 46.989 Lt. 15 ct.	43.248.52	79.098. 55
	1 stycznia 1925 r. za 11.139 Lt.32 ct.		

Zboże było przeważnie wydane nowoosiedleńcom,reszta sprzedana bądź do Intendentur Wojskowych,bądź z licytacji.-

Sciąganie opłat za ziemię.

W myśl ustawy o reformie rolnej,nowoosiedleńcy mieli wnosić opłaty za nabytą ziemię w 3 lata od roku otrzymania ziemi.Ponieważ ziemie zaczęto wydzielać w 1919 r. i nowoosiedleńcy poczęli nią władać od 23 kwietnia 1920 roku,wobec tego początek wnoszenia opłat przypadł na 1923 r.

Ziemia nadzielona w r.1919 przeważnie leżała w odłogach,to też nowoosiedleńcy przez owe trzy lata nietylko nie byli w stanie postawić zabudowań,lecz też należycie wyrobić ziemi.Niema wątpliwości,że nowoosiedleńcy nie mogli wnieść opłaty sprzedażnej.W myśl wskazać Zarządu Reform Rolnych naczelnicy powiatowych oddziałów urządzeń rolnych domagali się opłat sprzedażnych bez żadnych odroczeń.Spisywano protokóły uciekano się niemal do odbierania parcel,lecz wszystkie tego rodzaju poczynania nie mogły przyśpieszyć urządzenia się młodych gospodarstw.To też Sejm w dniu 14-go kwietnia 1924 r. przyjął zmianę ustawy o reformie rolnej na mocy której data pierwszej wpłaty została przesunięta o dwa lata.W ten sposób położenie nowoosiedleńców uległo zmianie na lepsze.W swoim czasie wniesione opłaty zostały zaliczone na przyszłość.Razem zebrano w roku 1925 opłat za ziemię w zbożu - 762.225 kg.żyta,co w przeliczeniu na pieniądze przedstawiło wartość mniejwięcej 228.660 litów.-

Należy zaznaczyć,iż ustawiona przez ustawę o reformie rolnej opłata za ziemię była dość wysoką i mimo odroczenia uiszczenia jej była trudna do uregulowania.Ustawa z dnia 23 czerwca 1925 roku zmniejsza opłatę i przewiduje ulgi w jej wnoszeniu.-

Udzielanie nowoosiedleńcom kredytu.-

Wobec szybkiego tempa podziału dworów wypadło jednocześnie zastanowić się nad kredytem dla nowoosiedleńców. Wobec wprowadzenia litowej waluty,młode państwo nie mogło zdobyć się na udzielanie dużych pożyczek.Samo przeprowadzenie reformy rolnej kosztowało niemało pieniedzy.

Zarząd Reformy Rolnej niezależnie od pieniężnych pożyczek przekazał nowoosiedleńcom na ulgowych warunkach wywłaszczone zabudowania,żywy lub inne mienie, a wojskowym przyznał do 70 festmetrów leśnego materjału.-

Ośrodki zniszczonych dworów nie były pozostawiane, a wszystkie zabudowania rozdzielono pomiędzy nowoosiedleńców. Nie nadające się do użytku zabudowania z ośrodków dworskich spr sprzedawano z licytacji - także i one przechodziły w ręce nowoosiedleńców.-

Do 1 stycznia 1925 roku przekazano nowoosiedleńcom następująca ilość zabudowań:

Do 1 stycznia 1923 r.

zaopatrzono nowoosiedleńców		462.
zlikwidowano zabudowań		523
na sumę w litach	232.033.	

1923 r o k

zaopatrzono nowoosiedleńców		1.127
zlikwidowano zabudowań		1.164
na sumę w litach	659.849.	

1924 r o k

zaopatrzono nowoosiedleńców		2.392
zlikwidowano zabudowań		2.981
na sumę w litach	1.417.073.	

R a z e m :

zaopatrzono nowoosiedleńców		3.981.
zlikwidowano zabudowań		4.668.
na sumę w litach	2.308.955.	

Tak więc zabudowania dostało 3.981 nowoosiedleńców którym przekazano 4.668 zabudowań na sumę 2.308.955 litów. Nie należy sądzić, że wszyscy wymienieni nowoosiedleńcy zostali zaopatrzeni w zabudowania całkowicie, wszakże większość z pośród nich zdołała sobie sporządzić nie mniej jak po dwa zabudowania Zabudowania były sprzedawane nowoosiedleńcom nie z licytacji a na podstawie przez komisję ustanowionych cen, które były nieco niższe od rynkowych. Zabudowania przekazane nowoosiedleńcom, stanowią jedną z zasadniczych pożyczek. Wojskowym, którzy nie dostali zabudowań, lub dostali niecałkowitą przynależną im ilość - wydawano materjał leśny. W latach 1923 - 24 wydano wojskowym następująca ilość leśnego materjału.-

1923 r o k

Ilość wojskowych	757
" festmetrów	27.650
na sumę w litach	553.000

1924 r o k

ilość wojskowych	1.571
" festmetrów	59.753
na sumę w litach	1195.060

R a z e m

ilość wojskowych	2.328
" festmetrów	87.403
na sumę w litach	1.748.060

Przeciętnie jeden wojskowy dostał 37,5 festmetra co wynosi więcej niż połowę przynależnego mu materjału.-

Pola zasiane.-

Pola zasiane dzierżawionych i będących pod państwowym zarządem dworów sprzedawane były nowoosiedleńcom bez licytacji. W pierwszym rzędzie dostały się one wojskowym. Ogółem wydzielono następujące obszary zasianych pól.-

Do 1 stycznia 1923 r.-

zaopatrzono nowoosiedleńców	204
pola zasiane /obszar w ha/	346
na sumę w litach	38,08I

1923 r o k :

zaopatrzono nowoosiedleńców	523
pola zasiane /obszar w ha/	1,025
na sumę w litach.	139 ,35I

1924 r o k :

zaopatrzono nowoosiedleńców	2,104
pola zasiane /obszar w ha/	3,526
na sumę w litach.	334,929 x/

R a z e m :

zaopatrzono nowoosiedleńców	2,83I
pola zasiane /obszar w ha/	4,897
na sumę w litach	582,36I

W ten sposób polami zasianemi zaopatrzono 2,83I nowoosiedleńców,w przecięciu 1,7 ha na sumę 184 litów na każdego.1 ha pola zasianego oceniano na 106,6 litów;cena ta wydaje się bardzo niska, wszakże odpowiada rzeczywistej wartości,gdyż wszystkie zasiane pola były pozostawione przez dzierżawców i dlatego - oczywista - nie mogły być najprzedniejsze.Prócz tego zasiewy były sprzedawane nie z licytacji,lecz na podstawie cen,ustanowionych przez komisję,które mogły być nieco niższe od cen rynkowych.-

Pieniężne zapomogi na potrzeby siewne były udzielane w sumie do 270 litów,na nabycie inwentarza do 300 litów i na potrzeby związane z zabudowaniem się do 1.500 litów.W wyjątkowych razach na te ostatnie potrzeby wydawano do 3.000 litów.Wielu nowoosiedleńców udzielane im pożyczki użyło na cele całkiem inne.-
W latach 1923 i 1924 zapomóg w pieniądzach wydano:

1923 r.		1924 r.		R a z e m	
zaspokojono nowoosiedl.	wydano litów	zaspokojono nowoosiedl.	wydano litów	zaspokojono nowoosiedl.	wydan lit.
1,48I.	154,806.	5,135.	1745234.	66I6	1900040

Jak widać w 1924 roku wydano pożyczek na sumę więcej niż 10 razy większą,w porównaniu do ubiegłych lat.W 1923 r. na jednego nowoosiedleńca przypadło przeciętnie 104.5 lit. a w 1924 r. - 339,6 litów.-

Ogólna suma 8.250.000 litów wydana do 1 stycznia 1925 r. - uległa następującemu podziałowi:

Na zabudowania	2,308,955
Materjałem leśnym	3,100,285
Zbożem siewnem	940,720
Pieniędzmi	1,900,040 x/
R a z e m	8,250,000

Małorolnym,którzy dostali ziemię z rozparcelowanych dworów pożyczek nie udzielano.-

Udzielanie zapomóg i ziemi emerytom.-

W licznych parcelowanych dworach zetknięto się z robotnikami,bądź zestarzałymi bądź pozbawionymi zdrowia i ich sierotami.- Ustawie o najmie i zwalnianiu robotników dworskich przewiduje dla owych emerytów uposażenie pieniężne z kredytów Ministerstwa Rolnictwa.-

U w a g a : x/ winno być 344.929. xx/ winno być 1,900,040

Prócz tego Ministerstwo Rolnictwa daje im parcele nie mniejsze od 2 ha.Należy zaznaczyć,że pomoc pieniężna jest bardzo nieznaczna,wobec emeryci chętnie brali parcelki ziemi,które lepiej zabezpieczały im byt,niż wsparcia pieniężne.-Te ostatnie były wydawane w następującej wysokości; w r. 1923 - 1.525 lit. i w r. 1924 - 2.307 lit. W r.1925 na te potrzeby przewidziano 30.000 litów.

Udzielanie zezwoleń na sprzedaż ziemi.-

Nie chcąc,aby na terenach rozparcelowanych sprzedaż ziemi zupełnie ustała Zarząd Reformy Rolnej wydał pozwolenia na sprzedaż całej normy niepodlegającej wywłaszczeniu,lub jej części,jeżeli takowa była zaliczona do"normy nietykalnej".- W 1923 r. pozwolono sprzedać 1.468 ha, w 1924 r. - 640 ha.Zezwolenia na kupno ziemi były wydawane tylko tym,którzy się trudnili gospodarowaniem na roli.Po rozparcelowaniu majątków i po wydzieleniu norm nie podlegających wywłaszczeniu dawnym właścicielom wydane odnośne zaświadczenia,które przyznawały im prawo posiadania oraz umożliwiały bez specjalnych zezwoleń sprzedawać tę ziemię częściami lub całą.-

Ziemie na rozbudowę.-

Miasta i miasteczka Litwy przed wojną nie miały możności rozbudowy,ponieważ ziemia na przedmieściach była dość droga.Ustawa o reformie rolnej wytworzyła niemal dla wszystkich miast dostępne warunki rozwoju i ziemia wydzielona jest na tak dogodnych warunkach,że otrzymawszy parcelę odrazu można zacząć wznosić budowle.-

Do 1 stycznia 1925 roku na rozbudowę miast zostały wykorzystane następujące obszary:

Powiat	Nazwa miast i miasteczek.	Wydzielono ha	Sporządzono parcel
Olicki	Olita	39	86
	Krokiełówka	13	25
	Mirosław	10	18
Birżański	Birże	174	364
	N.Radziwiliszki	37	61
Kowieński	Miasto Kowno:		
	Górna Freda	31	71
	VI Fort	141	164
	VII "	110	136
	Górne Szańce	36	92
	Górny Poniemuń	60	110
	Aleksota	7	6
	Marwa	37	123
	Miasto Janów	51	135
Kiejdański.	Kiejdany	155	179
	Poszuszwie	5	10
	Grynkiszki	30	60
Kretyngoski	Korciany	0,5	2
	Wewirżany	25	17
	Gorżdy	103	106
	Dorbiany	8	15
Marjampolsko-Sejneński.	Marjampol	200	336
	Wejsieje	13	10
	Kalwarja	64	105
	Krasna	51	58
	Preny	129	161
	Kozłowa Ruda	180	325
Możejkoski	Możejki	240	506
Poniewieski	Poniewież	143	274
	Rogówek	26	32
	Nowe Miasto	35	57

d.c.

Powiat.	Nazwa miast i miasteczek.	Wydzielono ha		Utworzono parcel.
Rakiski	Rakiszki	94		182
	Abele	17		53
Rosieński	Rosienie	27		43
	Cytowiany	9		19
Szawelski	Szawle	576		665
	Żagory	105	koło	200
	Kurszany	126	"	180
	Kławany	33	"	60
	Tryszki	41	"	80
Taurogski	Taurogi	73	"	150
	Wirbaty	10	"	20
Telszeski	Telsze	87	"	170
	Płungiany	72	"	150
Trocki	Kodzedary	166	"	98
Wiłkomierski	Nidoki	7	"	15
	Kowarsk	10	"	20
	Gelwany	27	"	50
	Muśniki	5	"	10
	Werpie	6		11
Jezior.-Ucian.	Uciana	111		237
Wyłkow.-Szak.	Wyłkowyszki	87		206
	Szaki	104		181
	Didwiże	10		10
	Olwita	20		40
	Bortniki	15		10

Jak to widać z powyższej tabelki Wiłkomierz-Kretynga i Jeziorosy wszystkie powiatowe miasta uzyskały możność rozszerzenia swych granic. W ten sposób, wiele miasteczek, jak Kozłowa Ruda, która otrzymała 180 ha ziemi, będą mogły w niedalekiej przyszłości przekształcić się w większe miasteczka. Najszczęśliwszemi pod tym względem okazały się Szawle - na potrzeby rozszerzenia miasta otrzymały 576 ha, na którym to obszarze utworzono 665 parcel. Zniszczone podczas wojny są już odbudowane, a teraz dzięki zwiększemu obszaru w niedalekiej przyszłości wyrosną na duże miasta. Plan nowego miasta jest dobrze obmyślany. Ładne okolice Kowna, dawniej zużytkowane dla potrzeb twierdzy, dzisiaj pośpiesznie są zabudowywane. Obok ładnych kamienic jednak są wznoszone całkiem liche drewniane chałupy, które przez długie dziesiątki lat będą psuły ładny wygląd nowego miasta, jak to obecnie czynią pochylone chałupy w Alei Wolności.-

Parcele przeznaczone dla rozbudowy miast mają przeciętnie 2.500 kw.metr., takie przestrzenie dają możność założenia nietylko ogrodu, lecz nawet ładnego sadu. Parcele były dawane też społecznym organizacjom i urzędom przeważnie samorządowym.-

Plan prac na 1925 rok.

Podział ziemi.

Opierając się na doświadczeniach z lat 1923 - 1924 kiedy to rozparcelowano duży obszar dworskiej ziemi, co do którego okazało się, że przy urządzaniu, to znaczy rozgatunkowywaniu gospodarstwa, ustanowieniu opłat sprzedażnych, likwidowaniu zabudowań, zasiewów i innego mienia, trzeba było dużego nakładu pracy i czasu - w r.1925 projektowało się rozparcelować nieco mniej niż w latach ubiegłych, a mianowicie:

Powiat	ha
Olicki	7.000
Birżański	5.000
Jezioroski	-
Kowieński	8.000

Kiejdański	8.000
Kretyngoski.	6.000
Marjampolski	4.000
Możejkowki	4.500
Poniewieski.	10.000
Rosieński.	10.000
Rakiski	3.500
Sejneński.	1.900
Szakioski.	2.100
Szawelski.	8.000
Taurogski.	5.000
Telszeski.	5.000
Trocki	10.000
Uciański	8.000
Wyłkowyski	8.000.
Razem. . .	.122.000 ha.-

Po rozparcelowaniu tej ilości reforma rolna będzie przeprowadzona w 70%, co wynika z poniższego zestawienia:

do 1 stycznia 1925 rozparcelowano	288.257 ha
projektowana parcelacja w 1925 r.	122.000 "
zezwolono na sprzedaż w latach 1919 - 1922 .	32.763
Razem:. . .	443.020 ha

Do tego obszaru należy jeszcze doliczyć niemałą ilość ziemi, która nielegalnemi drogami uległa rozdrobianiu i przeszła do rąk bezrobotnych i małorolnych w kawałkach nie większych ponad 20 ha. W tym zakresie wszakże nie zebrano ścisłych danych.-

Wydanie nowoosiedleńcom aktów nabycia.-

Z chwilą nadania ziemi okazała się konieczna potrzeba udzielenia nowoosiedleńcom aktów nabycia. Dotychczas z nowoosiedleńcami jedynie zawierano czasowe umowy. Nowoosiedleniec otrzymawszy ziemię, przedewszystkiem troszczył się o to, skąd dostać pożyczkę, by zapoczątkować gospodarstwo. Wydawane przez Ministerstwo Rolnictwa pożyczki są jeszcze tak małe, że dużej pomocy przy wskrzeszeniu gospodarstw nie dawały, a wszystkie inne kredytowe instytucje nie mogą wydawać pożyczek, ponieważ nowoosiedleńcy nie mają dokumentów nadania własności ziemi.- Minister Rolnictwa przejrzawszy tę rzecz za pośrednictwem Sejmu ~~zabka~~ postarał się o powiększenie etatów Ministerstwa i już w roku 1925 zapoczątkowano wydawanie aktów nabycia.-

Zaspokojenie potrzeb kredytowych nowoosiedleńców.-

W r.1925 były przewidziane następujące pożyczki:

wojskowym, na potrzeby siewne	350.000 Lt.
" w materjale leśnym	.2.186.000 "
nie wojskowym na potrzeby siewne.	150.000 "
" na narzędzia rolnicze	225.000 "
" na rozszerzenie zabudowań	.1.525.000."
Razem.	.4.436.000 Lt.

Po za pieniężnemi pożyczkami nowoosiedleńcy otrzymali pomoc w postaci wywłaszczonych dworskich zabudowań i innego mienia. Tegoroczne pożyczki /1925/ pieniężne już są rozdzielone pomiędzy nowoosiedleńców, a należności Depart. Leśnictwa za wydane drzewo będą uregulowane bezpośrednio przez Zarząd Reformy Rolnej.-

Każdy nowoosiedleniec na założenie gospodarstwa będzie otrzymywał 90 festmetrów drzewa, grubości od 27 do 40 cm. Pożyczka ta może być dawana w innym materjale budulcowym lub w pieniądzach na jego kupno.-

Sprzedaż ośrodków dworskich.-

Na wiosnę 1925 r. zostało sprzedane z licytacji 3,240 ha za 4,058,000 litów,co przeciętnie za 1 ha daje 1,250 ł litów,podczas gdy w latach 1922 - 1924 za 1 ha wypadło 808 litów Stąd wniosek,że na Litwie znalazło się więcej wolnego pieniądza i że powojenny kryzys rolnictwa już minał.-

Plan pracy na rok 1926.-

Podział ziemi.-

W 1926 roku w niektórych powiatach przewiduje się zakończenie parcelacji dworów.W Departamencie urządzeń rolnych ilość geometrów wzrosśnie do 240 ludzi.W myśl ustanowionego przez § 70 ustawą - porządku właścicielom wywłaszczanych części dworów będa wydawane akty nabycia ziemi.-

Potrzeby nowoosiedleńców.-

Dotychczas Ministerstwo Rolnictwa zabiegało tylko o wydawanie nowoosiedleńcom pożyczek, w roku 1926 zaś chce zapoczątkować również pomoc techniczną.Zarząd Reformy Rolnej przeznacza na rok 1926 znaczne sumy na pożyczki dla nowoosiedleńców,lecz ile istotnie na te potrzeby wyasygnuje się,zależy od Sejmu.

Kończąc z parcelowaniem dworów szczególną uwagę zwróci się na to,by nowoosiedleńcy stawiali zabudowania z materjałów ogniotrwałych - z cementu i gliny.Przy stawianiu takich zabudowań będa oszczędzane lasy.Chcąc wytworzyć kadrę specjalistów potrzebnych do prowadzenia tych prac Ministerstwo Rolnictwa zamierza założyć w Szawlach kursy budowlane.Ministerstwo Rolnictwa projektuje również nabyć narzędzia potrzebne do wyrobu cementowych płyt i dachówek,które będa wydawane nowoosiedleńcom dla ułatwienia budowy.Za materjały te bedzie się wytracało nowoosiedleńcom z przeznaczonych dla nich pożyczek.-

Do nowoosiedleńców będzie należyło:przywiezienie na swój koszt materjału budowlanego i postawienie przy budowaniu domu specjalisty,któryby kierował robotą.Ministerstwo Rolnictwa zamierza wydać album,zawierające wzory zabudowań

M i n i s t e r s k a r b u o s t o s u n k a c h g o s p o d a r c z y c h z N i e m c a m i .-

"Rytas" N.dnia 7/IV.26 r.-

Minister Skarbu udzielił przed Wielkanoca następującego wywiadu niemieckim dziennikarzom;

1.Traktat handlowy pomiędzy Litwa a Niemcami.Traktat ten został ratyfikowany przez Sejm Litewski /1924.31.VII/ i Reistag niemiecki,jednak nie jest prawomocny,ponieważ nie zostały wymienione dokumenty ratyfikacyjne.W 1924 r. rzad niemiecki odrzucił propozycję rzadu litewskiego,dotycząca wymiany dokumentów.Niemcy zażądali,by wraz z umową handlową dokonano umowy,dotyczacej ułatwień komunikacyjnych w strefie pogranicznej niemiecko-litewskiej. Pertraktacje w tej sprawie wszczęto w początku 1925 r.Rzad litewski zaniechał myśli wymiany dokumentów ratyfikacyjnych, a to dlatego, że Niemcy zaczęły krępować eksport litewski,szczególnie eksport mięsa.Litwa czeka nim Niemcy nie usuna wszelkiego rodzaju ograniczeń.Istnieją podstawy do sadzenia,iż rychło nastapi wymiana dokumentów.Wtedy Litwa nie będzie potrzebowała stosować maksymalnej taryfy celnej w stosunku do Niemiec,która wejdzie w życie w marcu.

Konwencja celna.Umówiono się z rzadem niemieckim,iż w końcu kwietnia w Berlinie rozpoczną się pertraktacje,dotyczące konwencji celnej.Możliwem jest wszakże,że pertraktacje te będa odsunięte na czas późniejszy.-

Zmiana traktatu handlowego.Traktat handlowy,ratyfikowany przez Sejm w 1924 r.,był ułożony na dwa lata.Niektóre artykuły utraciły na aktualności i wymagają zmiany;inne - uzupełnień.- To też wypadnie rychło zacząć pertraktacje w sprawie zmian i uzupełnień traktatu.-

Sprzedaż produktów dworskich.-

Na wiosnę 1925 r. [illegible] sprzedano z licytacji 3.240 [illegible] za 4.038.000 litów, [illegible] za 1 ha [illegible] 1.250 litów, podczas gdy w latach 1923-1924 za 1 ha wypadło 900 litów. Stąd wniosek, że na Litwie znacznie się więcej wolnego pieniądza i że [illegible] kryzys rolniczy [illegible] minął.-

Plan prac na rok 1926.-

Podział ziemi.-

W 1926 roku w [illegible] przewiduje się za- kończenia parcelacji dworów [illegible] geometrów [illegible] do 260 ludzi. W myśl [illegible] ustanowionego przy [illegible] z porządku właścicielom [illegible] części dworów będą wydawane akty nabycia ziemi.-

Potrzeby nowoosiedleńców.-

Dotychczas Ministerstwo Rolnictwa zajmowało się tylko o wydawaniem nowoosiedleńcom pożyczek. W roku 1926 zaś chce zapo- czątkować również pomoc techniczną. Zarząd Reformy Rolnej przezna- cza na rok 1925 znaczne sumy na pożyczki dla nowoosiedleńców. Jed- nak ile istotnie na te potrzeby wyasygnuje się, zależy od Sejmu.

Kończąc z parcelowaniem dworów szczególną uwagę zwra- ca się na to, by nowoosiedleńcy starali się o zabudowania z materiałów ogniotrwałych - z cementu i gliny. Przy staraniu takich zabudowań będą [illegible]. Dlatego [illegible] specjalistów, potrzeb- nych do prowadzenia tych prac Ministerstwo Rolnictwa zamierza założyć w [illegible] kursy budowlane. Ministerstwo Rolnictwa [illegible] je również narzędzia potrzebne do wyrobu [illegible] i dachówek, które będą wydawane nowoosiedleńcom dla [illegible] budo- wy. [illegible] będzie się wyrabiało nowoosiedleńcom z przeznaczonych dla nich pożyczek.-

[illegible] nowoosiedleńców będzie należało [illegible] na swój koszt materjału budowlanego i [illegible] przy budowaniu do- mu specjalisty, któryby kierował robotą. Ministerstwo Rolnictwa zamierza wydać album, zawierające wzory zabudowań.

M i n i s t e r   S k a r b u   o   s t o s u n k a c h

g o s p o d a r c z y c h   z   N i e m c a m i.-

"Rytas" z dnia 7/I.26 r.-

Minister Skarbu udzielił przed [illegible] następują- cego wywiadu niemieckim dziennikarzom:

Traktat handlowy pomiędzy Litwą a Niemcami. Trak- tat ten został ratyfikowany przez Sejm Litewski w /1924.31.VII/ i [illegible] niemiecki, jednak nie jest [illegible], ponieważ nie zostały wymienione dokumenty ratyfikacyjne. W 1924 r. rząd niemiecki [illegible] swoje rządu litewskiego, dotyczące wymiany dokumentów. Niem- [illegible], by wraz z umową handlową dokonano umowy dotyczącej [illegible] komunikacyjnych w strefie pogranicznej niemiecko-litewskiej [illegible] w tej sprawie [illegible] w początku 1925 r. Rząd litew- ski [illegible] wymiany dokumentów ratyfikacyjnych, [illegible] że Niemcy [illegible] kredytowe eksport litewski, a szczególnie [illegible] Litwy [illegible] nim Niemcy nie [illegible] wszelkiego rodzaju [illegible] podstawy do sądzenia, iż rychło nastąpi [illegible] będzie potrzebowała stosować [illegible] taryfy [illegible] w stosunku do Niemiec, która wejdzie w życie [illegible]

Konwencja celna. Umówiono się z rządem niemieckim [illegible] końcu [illegible] w Berlinie rozpoczęły się pertraktacje [illegible] celnej. Możliwym jest wszakże, że pertraktacje te będą odro- czone na czas [illegible].

Zmiana traktatu handlowego. Traktat handlowy ratyfiko- wany przez Sejm w 1924 r. był uchwalony na [illegible] lat [illegible] utraciły na aktualności i wymagają zmiany [illegible]. Te też wyjaśnia, [illegible] pertraktacje w sprawie [illegible] traktatu.-

D z i a ł a l n o ś ć B a n k u L i t e w s k i e g o w 1923 i 1924 r o k u .-

"Lietuvos Ukis" N.5./32/.-

Bank Litewski 31 grudnia 1923 roku posiadał 16.000.000 złota,w grudniu 1924 roku - 30.000.000.- W pierwszym roku swej egzystencji posiadał obcych walut na sumę 46.000.000, a w roku 1924 - 62.000.000.-

Na dzień 31 grudnia 1923 roku Bank udzielił pożyczek na sumę 16.000.000.Na d.31 grudnia 1924 roku 36.000.000.

Banknotów w obiegu w ciągu pierwszego roku egzystencji było 60.000.000. W roku 1924 - 92.000.000.-

W pierwszym roku bilans był sprowadzony w sumie 90.000.000., w drugim 161.000.000.-

W pierwszym roku Bank zakupił obcych walut na sumę 140.000.000.,sprzedał na sumę 111.000.000, w roku 1924 zakupił za 208.000.000 - sprzedał na 184.000.000. Czysty zysk w roku 1923 wynosił 1.000.206 litów, w r ku 1924 2.850.000.- Około 1.500.000 asygnował na amortyzację.-

Bilans Banku Emisyjnego,odźwierciadla nietylko stan samego Banku,ale także i położenie ekonomiczne całego kraju, poprawę gospodarki i wogóle życia,rozszerzenie i wzrost bogactwa.Bilansy lat ubiegłych Banku Litewskiego wykazują,że kraj podnosi się z cieżkiego kryzysu ekonomicznego,do którego ~~stał~~ ~~się~~ ~~przyczyną~~ ~~powodu~~ spowodowała katastrofa walutowa.-

W miarę zwiększania się operacyj bankowych zwiększyły się jego nieruchomości: oprócz nabytych domów w Kłajpedzie i Marjampolu zakupiono kawałek gruntu w Kownie pod budowę domu,składy w Kibartach i Szawlach.-

Ilość pracowników w Banku w Kownie i na prowincji w końcu 1923 roku wynosiła 373. W roku 1924 etat był zwiększony tylko o 45.Operacje bankowe w niektórych dziedzinach zwiększyły się pięciokrotnie,a ilość pracowników zaledwie o 45.-

Bank ~~Łotew~~ Łotewski ma 22 oddziały,lecz operacje bankowe przeprowadzaja sie w 9 oddziałach, a pracowników zatrudnia 800.

Zwiększenie wydajności pracy jest nie do pomyślenia

Warunki ekonomiczne kraju.-

Działalność Banku Litewskiego postępuje w trzech kierunkach:wprowadzenie i utrzymanie w kraju stałej waluty, udzielanie kredytów na gospodarkę kraju i wykonywanie operacji Izby Skarbowej państwa.-

Zasadniczem zadaniem Litewskiego Banku jest utrzymanie stałej waluty,która jest podstawa gospodarki kraju.-

Bank Litewski w roku 1924 w celu utrzymania stałej waluty posiadał na pokrycie emisji 100%.

W roku ubiegłym trudno było utrzymać kurs bez wahań gdyż w miarę zwiększania się resurs ekonomicznych kraju,zwiększał się zapas złota i sumy walut zagranicznych.Oprócz tego prawie w przeciągu całego roku rząd miał zdeponowane większe sumy.Jednakże waluta ~~przeżywała~~ litewska przeżywała i ciężkie chwile w ubiegłym roku.Wrogowie Litwy,widząc,że drogą ekonomiczną nie są w stanie zachwiać litewskiej waluty,rozpoczęli inną walkę - oszczerstwami.-Zaczęto oczerniać litewską gospodarkę,stan ekonomiczny, a w szczególności ludzi,stojących u steru.Bezwarunkowo krytyka gospodarki boleśmie odzywała się n na kursie litewskiej stałej waluty za granica.- Za to naród obowiazany był płacić z funduszu ciężko zarobionego w obcych walutach.W 1924 roku jak w kraju tak i zagranicą nabrano zaufania do litewskiej waluty,nie było już nerwowego zmieniania litów na obcą walutę.-

W roku tym depozyty osób prywatnych w Baku Litewskim wzrastaja.Na początku 1923 roku depozyty osób prywatnych wynosiły 2.060.000, a w końcu 1924 roku 5.000.000 lit.

Banki zagraniczne zmieniły swoja politykę względem Litwy.W 1925 roku sumy pieniężne Banków zagranicznych wynosiły do 100.000 litów.-

Litewska waluta była notowana na wszystkich giełdach w/g normalnego kursu.Przy takiej konjukturze Bank Litewski był w stanie wypłacić wszystkie zapotrzebowania zarówno Rzadu jak i osób prywatnych,bez żadnych trudności,nie podrywając swego bilansu.Rzeczywiście obieg banknotów się nie zwiększył,jak tego należało się spodziewać.Przyczyna tego zjawiska jest jasna: nieurodzaj w roku bieżacym, a z tego powodu zmniejszenie sie eksportu.Oprócz tego obywatele litewscy skłonni sa do przetrzymywania pieniedzy w walutach zagranicznych,a nie swojej.-

Polityka kredytowa.-

Przy gospodarce kapitalistycznej nie tyle ważnym zjawiskiem sa pieniadze ile kredyt.Zadaniem Banku Litewskiego w dziedzinie kredytu,jest podzielenie kredytów w kraju w różnych odrębnych gałeziach gospodarczych.Wkładów w banku jest nie dużo.Ludzie jeszcze nie zupełnie dowierzają litewskiej walucie.Oprócz tego obywatele Litwy przywykli zapożyczać więcej,niż im w rzeczywistości potrzeba.W roku ubiegłym zapotrzebowano pożyczek w sumie 98.800.000 litów,a udzielono 37.700.000.Banki litewskie,zakłady przemysłowe i handlowe, przyzwyczajone przy spadku marki nie były w stanie utrzymać się przy stałej walucie i z tych względów podniosły bezpodstawowy krzyk z powodu braku kredytów.-

Bank Litewski w dziedzinie życia ekonomicznego i polityce gospodarczej nie kierował sie względami politycznemi,narodościowemi,a tylko gospodarczemi.-

Drugą wytyczną Banku Litewskiego było nie udzielanie żadnych środków dla podtrzymania tych przedsiębiorstw, które nie sa w stanie utrzymać sie w atmosferze stałej waluty.

Trzecią wytyczną Banku było udzielanie kredytu tylko tyle ile jego koniecznie potrzeba.-

Kryzys nastapił jeszcze w roku 1923 w roku zaś 1924 wysokość stopy procentowej i trudności przy utrzymaniu kredytów zaczęły sie zmniejszać.W 1924 roku solidne przedsiębiorstwa na krótki termin mogły już uzyskać kredyt bez specjalnych trudności.Chociaż prywatne banki sa niezależne co do wysokości ustalania procentów,stopa procentowa znacznie się obniżyła.W połowie 1925 roku mniejwięcej do 18 - 24% rocznie. W wyjatkowych wypadkach sięga 36%,lecz jak się udało ustalić nie przekracza tej stopy procentowej.-

Polityka Banku w stosunku do innych banków.-

Wprowadzenie własnej waluty musiało spowodować niebezpieczeństwa i trudności.Bank musiał walczyć z niedowierzaniem do własnej waluty we własnym kraju.W tym też okresie samo życie zmusiło do współpracy z bankami akcyjnemi.Przy udzielaniu kredytów Bank miał do wyboru dwa sposoby: udzielanie kredytów za pomocą Banków akcyjnych i instytucyj spółdzielczych, oraz bezpośrednio.Pierwsza forma udzielania kredytu jest wygodną dla banku emisyjnego, gdyż zezwala przeprowadzać wszystkie operacje z minimalna ilościa urzędników i bez zwiekszania ilości oddziałów na prowincji.Tej formy udzielania kredytu przytrzymuja sie też banki sasiednich państw. Bank finlandzki ma 10 oddziałów,łotewski 32 oddziały, z których tylko 9 przeprowadza bankowe operacje.Dostarczanie kredytów przedsiebiorstwom i poszczególnym osobom jest to ideał do którego należy dążyć,lecz który może być wprowadzony nie odrazu.Niemiecki Bank Rzeszy również rozpoczął od udzielania dużych kredytów bankom akcyjnym, a potem krok po kroku zmniejszając im stale kredyty doprowadził so tego,że przestały dzielić dochody pomiędzy poszczególne osoby,lecz obracały tymi pieniędzmi i kupowały nieruchomości.-Przytrzymując się tego Niemiecki Bank stworzył swego czasu potężne banki w kraju.

Przytrzymując się tej samej metody Bank Litewski chciałby zmniejszając kredyty bankom akcyjnym zmusić ich do tego,aby nie dzieliły dochodów miedzy poszczególnemi osobami, lecz wszystko co posiadają wkładały w życie ekonomiczne.Można się spodziewać,że ta droga dojdzie się do konkretnych rezultatów,nie w takiej ma sie rozumieć skali,jak to osiągnał Bank Rzeszy.-

W 1924 roku były skargi na wysokie procenty na Litwie. W porównaniu jednak z państwami sąsiedniemi sprawa ta nie przedstawia się tak źle. Trzeba tutaj zaznaczyć, że Bank dołożył dużo starań, by zmniejszyć stopę procentową. Może te środki nie dały zupełnych rezultatów, lecz w dużej mierze wpłynęły na zmniejszenie procentów.-

Bank Litewski nie zastosowywał żadnych środków policyjnych, gdyż Bank nie przewiduje, by te środki doprowadzić mogły do konkretnych rezultatów i mogły wogóle regulować życie ekonomiczne. Nie wszystkie jednak banki celowo zużyły dane im pieniądze.

Bank Litewski stara się dopomóc tym bankom, które ze znanych przyczyn znalazły się w ciężkiej sytuacji, lecz nie dlatego by je wyratować, lecz aby uratować majątek obywateli, którzy swoje oszczędności umieścili w akcjach danego banku. Banki z tytułu dyskonta otrzymały 21.300.000.- Zaprotestowanych weksli redyskontowych było na sumę 1.700.000 litów, wykupionych na 1.500.000 litów.-

Sumy udzielane przemysłowi były duże. Wyniosły one 30.500.000. Nie wszystkie jednak gałęzie przemysłu są w równej mierze popierane. W pierwszym rzędzie popiera się przemysł wytwarzający wyroby na wywóz, następnie idzie przemysł, który wytwarza niezbędne produkty dla kraju i w końcu ten, bez którego można się obejść.-

Bank a wspieranie przemysłu i handlu.-

W roku 1923 Bank Litewski był zmuszony udzielić kapitałów tym przedsiębiorstwom, które rozpoczęły budowy i z braku środków nie mogły ich wykończyć. W roku 1924 takich wydatków nie miał- w roku 1925, chociaż w nierównych ratach, sumy te zaczęto Bankowi zwracać.

Przemysł odzyskał dogodne rynki na wschodzie i jest nadzieja, że przy utrzymaniu stałej waluty da się utrzymać te rynki. Przemysł drzewny rozwija się dzięki polityce celnej. Bank Litewski podtrzymuje ten przemysł, który wytwarza produkty z własnych surowców. Na przemysł ten udzielono 32.500.000, zaprotestowanych weksli było na sumę 2.100.000 z tych - opłaconych 1.200.000 litów.-

Handel.

Handel dzieli się na handel towarami z importu, towarami na eksport. Import wspiera się o tyle o ile jest konieczny dla kraju. Wewnętrzny - wtedy o ile dotyczy tych towarów, które są potrzebne dla szerokich mas społecznych. Ogólnie handel ma trwałe podstawy. Na handel udzielono 6.466.000 litów, protestowanych weksli handlowych było na sumę 132.000. W pierwszym rzędzie pomaga się kredytowo tym kupcom, którzy pracują na eksport.-

Gospodarka rolna.-

Gospodarka rolna jest podstawą gospodarczą kraju i waluty. Bank Litewski, jako były bank emisyjny nie był w stanie w tej dziedzinie dużo zrobić, nie mógł bowiem poszczególnym gospodarzom udzielać pożyczek. Bank starał się finansować urzędy kredytowe t.j. banki ludowe a także i kooperatywy, które pracują w dziedzinie gospodarki rolnej. W roku 1924 na gospodarkę udzielono 5.844.000 lit. Ogółem przy udzielaniu kredytu na różne cele w wysokości 83.854.000 litów większi przemysłowcy i kupcy oprócz tego otrzymywali kredyt z rachunków bieżących i na weksle.-Bilans Banku Litewskiego wykazuje znaczne zwiększenie sumy dyskontowej i inkasa weksli. Na początku 1923 r. zainkasowano 1.700.000 a w końcu roku 8.500.000. Chociaż w kraju był znaczny procent bankructw kantorów bankowych, przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, jednakże Bank Litewski na tem nie ucierpiał. Niepewnych długów Bank posiada 790.709.08.-

Operacje skarbowe i kasa oszczędnościowa pracowników.

Zarząd w 1924 r. odbył 111 posiedzeń, Rada - 92.-
W r.1924 został zakupiony kawał gruntu pod gmach bankowy, a także pod domy dla urzędników bankowych. Oprócz tego zorganizowano kasę oszczędnościową.-

---

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

Posiedzenie Sejmu z dnia 26 marca Upadek projektu zmiany ustawy o reformie rolnej.-

"Dzień Kowieński" N.70 z dn.30/III.r.b. podaje:

Na pierwszem miejscu porządku dziennego posiedzenia Sejmu z dnia 26/III - zmiana ustawy o reformie rolnej /III czytanie/.-

Referent pos.Joczys /Darbo fed./ oświadcza,iż Darbo Federacja zgłosiła do trzeciego czytania niniejszej ustawy jeszcze kilka poprawek,według których osadnicy po otrzymaniu ziemi mogą mieszkać we wszystkich zabudowaniach dworskich jeszcze w ciągu 5 lat /w II czyt.był uchwalony termin 3-letni/.Pozatem podczas głosowania nad poszczególnemi paragrafami ustawy pos.Ambrozajtis /Darbo Fed./ wnosi,by czworaki były oddawane robotnikom dworskim nie na prawach dzierżawy,jak to było przyjęte w II czytaniu,lecz zupełnie bez opłaty.Wniosek ten 23 głosami przeciwko 22 został przyjęty.Wreszcie na wniosek Uk.Saj. Sejm przystąpił do tajnego głosowania nad projektem "en bloc".Pierwsze głosowanie dało równe wyniki:26 - za, i 26 - przeciw.Przy powtórnem głosowaniu wynikła ta sama sytuacja:27 głosów padło za przyjęciem ustawy i 27 przeciwko,wobec czego zgodnie ze statutem sejmowym cała zmiana ustawy została odrzucona.-

Katastrofa Darbo federacji spowodowała zarządzenie przerwy,podczas której za kulisami bloku chrz.dem.,jak można przypuszczać,odbywały się rozdzierające sceny.-

Po otwarciu posiedzenia Ukinku Saj. uważa za najlepsze wyjście z nieprzyjemnej sytuacji zakończenie kadencji sejmowej i rozwiązanie Sejmu na ferje świąteczne.Wniosek w drodze tajnego głosowania został przyjęty.Jednak pos.Ambrozajtis nie daje za wygraną i proponuje by czynności Sejmu zakończyć na posiedzeniu wieczornem o godz.4 ppoł..Ukin.Saj.robi ustępstwo i wniosek zostaje przyjęty.-

Posiedzenie popołudniowe wyznaczono widocznie tylko po to,by dać możność Darbo fed. zgłosić nową zmianę ustawy o reformie rolnej,według której robotnicy dworscy,po otrzymaniu ziemi mają prawo do korzystania z zabudowań dworskich jeszcze w ciągu trzech lat.-

Jednocześnie z własnym projektem występują soc.demokraci,którzy żądają dla robotników dworskich prawa zajmowania budynków dopóty,dopóki nie wybudują oni własnych.-

Podczas długiej dyskusji,jaka się na ten temat wywiązała,pierwszy głos zabiera pos.Ambrozajtis,który popiera własny projekt argumentami w rodzaju tego,iż należy go przyjąć ze względu na ciężkie warunki robotników.Pozatem mówca daje upusty swego niezadowolenia z Ukininku Saj. i chrz.dem. w gorzkich wyrazach wyrzucając im,że nie popierają interesów robotniczych i dbają jedynie o obszarników "burżujów" i t.d.

Pos.Pleczkajtis /soc.dem./ ironizuje,iż Darbo Federacja dopiero teraz,w przeddzień wyborów raczyła sobie przypomnieć o potrzebie i nędzy robotników.Czyni to ona nieszczerze jedynie w celu agitacji wyborczej.Robotnicy jednak dobrze wiedzą,iż Darbo Fed. wraz z "krikszczionami" i Ukin.Saj. głosowała w ciągu całych sześciu lat przeciwko wszystkim pożytecznym dla robotników ustawom.Mówca zarzuca pos.Ambrozajtisowi iż głosował on za sprzedawaniem centrów dworskich,które należało podzielić pomiędzy robotników.W końcu mówca żąda przyjęcia projektu soc.demokratów.-

Pos.Sakałauskas /Ukin.Saj./ oświadcza,iż wobec takich faktów,jak zgłoszenie ustawy odrzuconej dopiero przed 4 godzinami przez większość,zaczyna on powątpiewać w "demokratyzm rządu litewskiego".W dalszym ciągu mówca nazywa reformę rolną "pogwałceniem prawa własności" i sądzi,że nie należy dopuszczać się tego gwałtu na każdem niemal posiedzeniu Sejmu przez zgłaszanie przeróżnych nowych poprawek i zmian.Pos.Sakałauskas nie szczędząc ostrych zwrotów pod adresem Darbo federacji i socjalistów,oświadcza wreszcie,że Ukin.Saj. nie uważa za możliwe warunki egzystencji ziemianina,zmuszonego do utrzy

VIII. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

P o s i e d z e n i e   S e j m u   z   d n i a   2 9   s i e r p. U p a d e k   p r o j e k t u   z m i a n y   u s t a w y   o   r e f o r m i e   r o l n e j .-

"Dziennik Kaliski" N.70 z dn.30/VIII.r.b. podaje:

Na pierwszem miejscu porządku dziennego posiedzenia Sejmu z dnia 29/VIII - zmiana ustawy o reformie rolnej /[illegible] czytanie/.-

Referent pos.Joczys /Darbo Fed./ oświadcza,że Darbo Federacja złożyła do trzeciego czytania [illegible] w jeszcze [illegible] poprawek,według których działki po obdzieleniu ziemi mogą nie być mniejsze [illegible] w okręgu 3 ha /w II czytaniu uchwalono termin 3-letni/. Poza tem podczas głosowania nad poszczególnemi paragrafami byłym pos.Ambrozajtis /Darbo Fed./ wniósł,by sprzedaż [illegible] byłym robotnikom dworskim,nie na prawach dzierżawy,jak to przyjęto w II czytaniu,lecz zupełnie bez opłaty.Wniosek ten 23 głosami przeciwko 22 został przyjęty.Wreszcie [illegible] Uk.Sąj. Sejm przystąpił do tajnego głosowania nad projektem w całości. Pierwsze głosowanie dało równe [illegible] i 26 - [illegible]. Przy powtórnem głosowaniu wynikło [illegible] 27 [illegible] padło za przyjęciem ustawy, 27 przeciw, [illegible] że statutem sejmowym [illegible] zmiana ustawy została odrzucona.-

Katastrofa Darbo Federacji spowodowały [illegible] posłowie, podczas których za kulisami bloku chrz.dem. [illegible] przypuszczać,odbywały się rozdzierające sceny.-

Po otwarciu posiedzenia Ukinink Sąj. [illegible] z powodu niesprzyjającej sytuacji [illegible] ogłosić [illegible] rozwiązania Sejmu na ferie świąteczne. Wniosek [illegible] dwa [illegible] głosowania został przyjęty. Jednak pos. [illegible] nie dały [illegible] i proponuje by [illegible] Sejmu [illegible] na posiedzeniu wieczornem o godz. [illegible] Ukin.Sąj. [illegible] wniosek zostanie przyjęty.-

Posiedzenie popołudniowe wyznaczone [illegible] tylko po to,by dać możność Darbo Fed. złożyć nowy wniosek ustawy o reformie rolnej,według której robotnicy dworscy,od otrzymania ziemi mają prawo do korzystania z zabudowań dworskich [illegible] w ciągu trzech lat.-

Jednocześnie z nowym projektem wystąpiła soc.demokracja,który żąda dla robotników dworskich prawa [illegible] budynków dopóki nie wybudują sobie własnych.-

Podczas dyskusji,jaka się w tej sprawie wywiązała,pierwszy zabrał głos pos.Ambrozajtis,który popierał wniosek projekt argumentami w rodzaju tego,iż należy się przyjąć [illegible] ciężkie warunki robotników.Poza tem mowca [illegible] z Ukininku Sąj. i chrz.dem. [illegible] dworskich [illegible] nie popierają interesów [illegible] i [illegible] o [illegible] "burżujów" i t.d.

Pos.[illegible] /soc.dem./ [illegible],iż Darbo Federacja dopiero teraz,w przededniu wyborów przypomniała sobie o potrzebie [illegible] robotników. Czyni to ona niewątpliwie w celu agitacji wyborczej. Robotnicy jednak dobrze [illegible] Darbo Fed. [illegible] i Ukin.Sąj. [illegible] w [illegible] lub prasie [illegible] dla robotników [illegible]. Mowca [illegible] pos. [illegible] w [illegible] dworskich,które nie [illegible] robotników. W końcu mowca [illegible] soc.demokratów.-

Pos. [illegible] /Ukin.Sąj./ oświadcza,iż wobec takich faktów,jak [illegible] ustawy [illegible] z [illegible],zaczyna [illegible] przez [illegible] nowa [illegible] reforma [illegible] i [illegible] że nie należy [illegible] na każdym [illegible] Sejmu [illegible] nowych i zmian. Pos. [illegible] nie [illegible] i [illegible] Darbo [illegible] Ukin.Sąj. [illegible] reformie rolnej, [illegible] do [illegible]

mywania w zabudowaniach swych robotników i wobec tego będzie głosowała przeciwko ustawie.-

Dość interesującem było ukazanie się na trybunie pos.Wilimasa /?/jako gorącego obrońcy projektu i Darbo federacji.-

Pos.Pleczkajtis zauważa,iż pos.Wilimas przechodząc na stronę Darbo fed. "nawrócił się" nieco zapóżno,bo dopiero na ostatniem posiedzeniu Sejmu/.Z miejsca słychać współczujące głosy:Lepiej późno,niż nigdy./

W tem miejscu debaty zostały zamknięte.Sejm przystapił do tajnego głosowania nad projektami,w wyniku czego 32 głosami przeciwko 28 zostały one jeszcze raz odrzucone.-

W końcu w tajnem głosowaniu został przyjęty wniosek zakończenia posiedzeń sejmowych i rozpoczęcia ferji świątecznych.-Następne posiedzenie w razie potrzeby zwoła prezydjum.-

"L i e t u v o s Ż i n i o s" o p o l o n o f i l s t w i e i s ł a b e m p o c z u c i u n a r o d o w e m p a r t y j r z a d z a c y c h .-

'Lietuvos Zinios" Nr dnia 1.IV.26 r. Artykuł:"Narodowy charakter partyj rzadzacych" p.V.J.Karas. Streszczenie.-

Sfery rządzące całą opozycję podciągają ryczałtem pod miano socjalistów,żydów,bolszewików.Przywódcy bloku księża mówić zaczęli po litewsku dopiero od chwili pojawienia się prasy litewskiej.W plebanjach litewskich po dziś dzień można słyszeć polską mowę.Wcale niedawno stawiano żądania,by obsługa plebanji mogła z łatwością porozumieć się popolsku.Gospodynie księżowskie dlatego nazwyją się powszechnie "poneles" /panelai/,że mówiły po polsku.O samych księżach niema co nawet mówić.Większość ich,przynajmniej z pośród starszych pacierzy uczyli po polsku.Ileż to dziś można znaleść ludzi na Litwie, którzy nie umiejąc ani słowa popolsku,jednak w polskiej gwarze odmawiają "Ojcze Nasz" lub "Zdrowaś Marja"...To też bez żadnej przesady rzec można,że księża od czasów Unji ,aż do lat ostatnich byli apostołami polskości na Litwie.Za wyjątkiem paru nazwisk większość księży łatwo ulegała wynarodowieniu pod wpływem obcej kultury i będąc przez kilkadziesiat lat niemal jedynemi inteligentami,nic narodowi nie dali.-

Wychowanie księży w seminarjach duchowych jest tak postawione,by z kleryków wyszli jedynie wierni słudzy Papieża. Tylko ta okoliczność pozwala wytłumaczyć ten niesłychany upadek godności narodowej,jaki następuje wśród księży w naszych stosunkach z Watykanem.

Ludzie,których choć trochę obchodzą nasze sprawy narodowe,czyż mogą przez palce patrzeć na szpiegostwo na rzecz Polski i niemal jawną pracę spolszczania dokonywaną na Litwie przez rozmaitych Jezuitów - niewiadomo skąd napływających "braciszków" i "siostr" i rozmaitych obcych włóczęgów? Przecież nietrudno wywnioskować,że to najcześciej nietylko "apostołowie rzymscy",nie tylko siew ruchliwego klerykalizmu lecz i wierni propagatorzy polskiego "od morza do morza".-

Omawiając działalność "Uk.Saj." autor wskazuje na jednego z członków tej partji - "kozaka" Jerinasa,który nie zna litewskiego,a jedynie zwerbowanym został przez blok rządzący dla walki z opozycją w Sejmie.-

Co się tyczy narodowości członków "Darbo Federacji" to trudno coś o tem powiedzieć.-Znalazła ona swój wyraz w zamalowywaniu szyldów nielitewskich.-

---

L i s t y k a n d y d a t ó w d o III S e j m u L i t e w s k i e g o.-

Okręg I Marjampolski.- /powiaty:Marjampolski.Sejneński.Suwalski.Olicki/.-

1. "Żemdirbisi" /rolnicy/ - narodowcy./Smetona,Żilinskas/.-
2. "Walstieczłu mażeżemiu sajunga" /Związek włościan małorolnych/.-
3. Chrześćjańska demokracja /Bistras,Galdikasowa/.-
4. "Widutiniu ukininku partija /stronnictwo średnich rolników /.-
5. "Darbo Federacija" /Radzewiczus,Kasakajtis/.-
6. "Tautininku Sajunga" /Związek Narodowy/ /Woldemaras,Mironas/.-
7. "Socjaldemokraci" /Purenasowa,Galinis/.-
8. "Lietuvos Ukininku Partija" /Stronnictwo gospodarzy litewskich/ /Masajtis,Aleksa/.-
9. "Ukininku Sajunga" /Jokantas,Jostukas/.-
10. "Centralny Polski Komitet Wyborczy". /Budzyński, Grajewski/.-
11. "Pomocy robotnikom".-
12. Ewangelicy i Rosjanie litewscy /Adamski,Kinder/
13. "Walstieczłu liaudininku /ludowcy/ /Grinius/.
14. "Żydowska lista gospodarczo-wyznaniowa /Ożyński, Golcberg/.-
15. Żydowska zjednoczona demokratyczna /Garfunkel, Rogiński/.-
16. Katolików - Polaków
17. Robotników i niezamożnej ludności wiejskiej /Głowackis/.-
18. Marjampolskich Niemców - ewangelików /Szymskis/.-
19. Katolików abstynentów /Gilis/.-
20. Nowoosiedleńców /Czepulis/.-
21. Katolików narodowców /Barkauskas/.-
22. Bezpartyjnych robotników /Barkauskas/
23. Związek demokratyczny Rosjan obywateli Litwy /Gomolicki,Jerin/.-

Okręg II. - Kowieński.- /Powiaty:Kowieński,Szacki,Wyłkowyszkowski.Trocko-Koszedarski i miasto Kowno/.-

1. Socjaldemokraci /na pierwszem miejscu inżynier Kajrys/.-
2. Chrześćjańska demokracja /Krupawiczius/.-
3. Darbo Federacja /Ambrozajtis/
4. "Namu ir żemes sawininku kuopa" /Grupa właścicieli domów i ziemi/ /Chodas/.-
5. "Darbininku ir kaimu bednummenes"/niezamożnej ludności robotniczej i wiejskiej/ /komuniści kowieńscy/.-
6. "Walstieczłu Liaudininku" /ludowcy/ /dr.Jan Staugajtis/.-
7. "Lietuvos Pilieczłu Rusu Demokratu Sajunga" /Związek demokratyczny Rosjan obywateli Litwy/ /Tutarincew,Jerin/.-
8. "Lietuvos ewangeliku-luteronu" /ewangelicy luterańnie Litwy/ /gmina Syntowty/.-
9. "Tautininku Sajunga" /Związek Narodowy/ /Smetony/
10. Lista niemiecka /Kinder/.-
11. "Lietuvos Ukininku Partija" /Partja gospodarzy litewskich/ /Aleksa/.-
12. "Centralny Polski Komitet Wyborczy" /Budzyński/.-
13. "Darbo Vaistieczłu" /Janku Walszcziaus/.-
14. "Kataliku abstinentu błajwibininku /katolików-abstynentów/.-
15. Żydowska ekonomiczna wyznaniowa /ortodoksi - Golcberg/.-
16. Żydowska zjednoczona demokratyczna /Robinzon/
17. "Ukininku Sajunga" /Stulginskis/
18. Rosyjsko-białoruska /Jefremow,Rogiewicz/.-
19. Polacy janowskiego cyrkułu /Pietrauskas/.-

L i s t y   k a n d y d a t ó w   d o   III.   S e j m u   L i t -
e w s k i e g o.-

Okręg I Marjampolski.- /powiaty: Marjampolski, Sejeń-
ski, Suwalski, Olitowski/.-

1. "Żemdirbiai" /Rolnicy/ - narodowcy /Smetona, Zilin-
skas/.-
2. "Wałstiecziu ... sajunga" /Związek włościan
mniejszościowych/.-
3. Chrześcijańska demokracja /Bistras, Galdikas .../.-
4. "Wałstiecziu ... partija" /Stronnictwo średnich
rolników/.-
5. "Darbo Federacija" /... Zaskowitas/.-
6. "Tautininku Sajunga" /Związek Narodowy/ /Wol-
demaras, Mironas/.-
7. Socjaldemokraci /Purenasowa, Galinis .../.-
8. "Lietuvos Ukininku Partija" /Stronnictwo gospo-
darzy litewskich/ /... Aleksa/.-
9. "Ukininku Sajunga" /Aleksandras, Jostukas .../.-
10. "Centralny Polski Komitet Wyborczy" - /Radziewski,
Grajewski/.-
11. "Pomocy robotników".-
12. Ewangelików i Rosjanie Litewscy /Adamski, Linde...
13. "Wałstiecziu liaudininku" /Ludowcy/ /Grinius/.-
14. Żydowska lista gospodarczo-przemysłowa /Ożynski/
Goldberg/.-
15. Żydowska zjednoczona demokratyczna /Garfunkel,
Rozinski/.-
16. Katolicy - Polaków
17. Robotników i nieznaczniej ludności miejskiej /Bie-
wacki/.-
18. Marjampolskich Niemców - ewangelików /Szymaski/.-
19. Katolików abstynentów /Villa/.-
20. Bezpartyjnych ... /Czepulis/.-
21. Katolików narodowców /Barkauskas/.-
22. Bezpartyjnych robotników /Barkauskas/
23. Związek demokratyczny Rosjan obywateli Litwy
/Gomolicki, Jerin/.-

Okręg II. - Kowieński.- /Powiaty: Kowieński, Szakiski, Po-
niewieżski, Trocko-Kalwaryjski i miasto Kowno/.-

1. Socjaldemokraci /na pierwszem miejscu Kairys/
Kairys/.-
2. Chrześcijańska demokracja /Krupawiczius/.-
3. Darbo Federacija /Ambrozaitis/
4. "... zemes ... " /Grupa właściciel-
domów i ziemi/ /Chodas/.-
5. "Darbininku ir ... " /Nieznacznej lud-
ności robotniczej i ..., /... Kowalewski/.-
6. "Wałstiecziu ... " /Ludowcy/ /... Dau-
gaitis/.-
7. "Lietuvos Piliecziu ... Sajunga" /Zwią-
zek demokratyczny Rosjan obywateli Litwy/ /Jakubowski, Jerin/.-
8. "Lietuvos evangeliku ... " /Ewangelicy Litwy/ /Jagiris Syntowty/.-
9. "Tautininku Sajunga" /Związek narodowy/ /Smetona/
10. "... niemiecka /Kinder/
11. "Lietuvos Ukininku Partija" /Partja gospodarzy li-
tewskich/ /... /.-
12. "Centralny Polski Komitet Wyborczy" /... /.-
13. "Darbo Valstiecziu" /Jan Walaszczius/.-
14. "Kataliku abstinentu ... " /Katolików-ab-
stynentów/.-
15. Żydowska ekonomiczna ... /ortodoksi... /.-
16. Żydowska zjednoczona demokratyczna /Bolinzon/
17. "... Sajunga" /... /
18. Rosyjsko-białoruska ... /...
19. "... " /Piotrowski/.-

20. "Naujakuriu ir mažežemiu /nowoosiedleńców i marc nych.pokrewna chrześćjańskiej demokracji/ /Akmianskis/.-
21. Polska zjednoczona lista robotnicza i włościańska /Giżvński/
22. "Darbininku Partija" /komuniści Kłajpedzcy/.-
23. "Susipratusiu darbininku ir bednuomenes saraszas" /lista uświadomionych robotników i niezamożnych/ /komunistów/.-
24. "Lietuvu ewangeliku /Litwinów- ewangelików.Lista zakwestjonowana./.-

Okręg III - Rosieński.- /Powiaty: Rosieński,Taurogski i Kiejdański.- /

1. Zjednoczenia Gospodarzy.- /Jasiunas/
2. Ludowców. /Slażeviczius,Jakstas,Z.Toluszys,Ralys. i inni/.-
3. "Pażanga" /Postęp/ /A.Voldemaras/.-
4. "Federacja Pracy". /K.Ambrozajtis.-
5. Chrześćjańskiej Demokracji /ks.M.Krupaviczius/.
6. Bezrolnych,małorolnych i nowoosiedleńców.
7. Socjaldemokratów /Pleczkajtis/.-

Ogółem jest 3I list.Prócz wymienionych są jeszcze listy:Zwiazku Gospodarzy /Wedeckis/,Partji Gospodarzy,lista ks.Wilimasa z czterema podrzędnemi listami,Partji "Ukininku Sajunga" i inne.-

Okręg IV - Telszeski. /Powiaty: Telszeski,Kretyngoski,Możejkoski/.-

1. Soscjaldemokraci - /Bielinis,Epsztejnas i inni/
2. "Darbo Federacja" /Federacja Pracy/ /Raulinaitis/ Dakauskas i inni.-
3. Chrześćjańska demokracja. /Krupaviczius,Dagilis i inni/.-
4. "Lietuvos Ukininku Sajunga" /Zwiazek Litewskich Gospodarzy/.- /Stulginskas,Mikszys i inni./
5. Partja Gospodarzy. /Daukatas,Juceviczius i inni/
6. Związek Tautininków /Narodówców/ /Smetona,Noreika,Mironas,Voldemaras,Merkys i inni/.-
7. Litwini katolicy - abstynenci "blaivininkai" /ludzie trzeźwości/.- /Gvbys A.,Laikunas i inni/.-
8. Robotnicy samorządów i biedota wiejska /Gervickikis,Dapkus i inni/
9. Partja ludowców-wieśniaków - związek nowoosiedleńców i małorolnych /Laurinaitis,Smilingis i inni /prawicowi/.-
10. Związek Ludowców-Wieśniaków.- /Sugintas,Kuzminskis,Radvs,Gerikas,Mikulskis i inni.-
11. Zjednoczenie Gospodarzy Żmudzkich.- /Krizanauskas,Vaitkowiczius i inni/.-
12. Żmujdzini nowoosiedleńcy.-
13. Kobiety ze Żmudzi.-
14. Centralny Polski Komitet Wyborczy.-
15. Związek Litwinów Luteranów.-
16. Ewangelicy.-
17. Partja litewskich Gospodarzy,dzierżawców i nowoosiedleńców.-
18. Rosyjscy białorusini./Mykolas,Rageviczius/.-
19. Zjednoczenie Gospodarzy Litwinów.-
20. Towarzystwo trzeźwości.-
21. Żmujdzini małorolni,bezrolni i dzierżawcy.-
22. Związek Litewsko-Łotewski.-
23. Związek rosjan demokratów obywateli litewskich. /Jerin,Tatarincevas,Bulatovas/.-
24. Związek Żydów demokratów.- /Robinzon,Garfunkel, i inni/.-
25. Ekonomiczny Związek Żydów Wierzących.- /Golcberg.-/

Okręg V.- Poniewieski. /Powiaty: Poniewieski,Szawelski,Birżański.-/

1. Narodowcy Litewscy.-
2. Partja Gospodarzy.-
3. Socjaldemokraci.-
4. Nowoosiedleńcy.-
5. Ludowcy.-
6. Właściciele domów.-
7. Darbo Federacja.-
8. Chrześćjańska Demokracja.-
9. Robotnicy i pracujący biedacy.-
10. Polacy robotnicy, rzemieślnicy i małorolni.-
11. Centralny polski komitet wyborczy.-
12. Zjednoczenie robotników i biedaków wiejskich.-
13. Ukininku Sajunga.-
14. Litwini abstynenci.-
15. Żydowskie Zjednoczenie demokratyczne.-
16. Ewangelicy,Rosjanie i Białorusini.-
17. Związek Łotyszy Litewskich.-
18. Zjednoczenie gospodarzy.-
19. Grupa robotników i rolników nędzarzy.-
20. Związek demokratyczny Rosjan obywateli Litwy.-
21. "Polaków za wiarę i Ojczyznę".-
22. Partja robotnicza.-
23. Żydowskie organizacje gospodarcze i wyznaniowe.-

Okręg VI.- Uciański.- /Powiaty:Uciański,Rakiski,Jezioroski i Wiłkomierski.-

1. Socjaldemokraci.-
2. Darbo Federacja.-
3. Chrześćjańska Demokracja.-
4. Ukininku Sajunga.-
5. Ludowcy.-
6. Partja Gospodarzy.-
7. Rosjanie i Białorusini.-
8. Grupa robotników i rolników nędzarzy.-
9. Robotnicy i biedacy wiejscy.-
10. Narodowcy litewscy.
11. Żydowskie organizacje gospodarcze i wyznaniowe.-
12. Żydowskie zjednoczenie demokratyczne.-
13. Centralny Polski Komitet Wyborczy.-
14. Polacy robotnicy,rolnicy i rzemieślnicy.-
15. Związek demokratyczny Rosjan obywateli Litwy.-
16. Ludzie pracy mówiący po polsku.-
17. Małorolni i nowoosiedleńcy.-
18. Włościanie i małorolni.-

Okręg X.- Kłajpedzki.

1. Ludowców.- /Peczulaitis,Dr.Didżys./
2. Lista Gospodarstw Małych./Lekšas.-
3. Socjaldemokratów /lista niemiecka/.-
4. Grupa Łazarisa.-
5. Federacja Pracy.-
6. Robotnicy.-
7. Volkspartei.-
8. Landwirschaftspartei.-
9. Wielkich Gospodarstw /Bruozaitis i inni.- /

U t w o r z e n i e l i t e w s k i e j p r o w i n c j i k o ś c i e l n e j .-

"Dzień Kowieński" N.76 z dn.9/IV donosi:

Jak się dowiadujemy,została już utworzona litewska prowincja kościelna,w skład której wchodzą archidjecezja Kowieńska,cztery djecezje:wyłkowyszkowska,poniewieska,telszeska i koszedarska oraz okręg kraju Kłajpedzkiego na czele z prałatem.

Arcybiskupem metropolitą kowieńskim został mianowany biskup Józef Skwireckas,biskupem Poniewieskim - ks.prof.Pałtarokas,biskupem telszeskim izarządzającym okręgiem kłajpedzkim - ks.prałat Justyn Staugajtis,biskupem koszedarskim - ks.kanonik Józef Kuchta,biskupem wyłkowyszkowskim - biskup Antoni Karaś ks.prof.M.Reynisa mianowano biskupem koadjutorem wyłkowyszkowskim, oraz biskupa Karewiczusa - arcybiskupem Skitopolu./Skitopol znajduje się w Ziemi Świętej, w pobliżu jeziora Tyberjadzkiego,na prawym brzegu Jordanu.Przypuszczać należy przeto,że stanowisko arcybiskupa Karewiczusa jest in partibus infidelibus Przyp.Red.Biuletynu./.-

Sprawę utworzenia litewskiej prowincji kościelnej omawiają "Lietuvos Žinios" w N.81 z 10/IV.26. w artykule J.Karasa p.t."Dokonało się".- Streszczenie.-

Nawiązując do uformowania na Litwie kościelnych prowincyj autor konstatuje,że w sprawie tej rząd litewski nie prowadził z Watykanem żadnych pertraktacyj.To księża litewscy wzięli ~~wxxx~~ swe ręce sprawę normowania stosunków z Watykanem.Oni to wysłali w swoim czasie delegację do Rzymu,która bez wiedzy rządu litewskiego decydowała przy Watykanie o takich sprawach,jak obsadzenie ~~xxx~~ arcybiskupstwa ~~xxxxxxxxxxxxxxxxx~~ i czterech biskupstw.Autor zaznacza,że na Litwie kościół bynajmniej nie stoi poza państwem - jest szczególnie z tem ostatniem związany,mimo to przy prowadzeniu pertraktacyj z Watykanem kościół poszedł samodzielnie - zupełnie niesłusznie.Stąd błędne posunięcia.- Czy pamiętali ci, którym wypadło kierować sprawą obsadzenia arcybiskupstwa i biskupstw - zapytuje autor - czy pamiętali o Wileńskiem biskupstwie? Bo to ostatnie nie jest wymienione w urzędowem doniesieniu,jako jedna z prowincyj.Są tylko biskupstwa Koszedarskie i Trockie,których granice zamykają się wraz z linją demarkacyjną.A Wilno? Czy posuniecie księży litewskich należy tłumaczyć zgodą Polaków z Watykanem? Czy księża litewscy za cenę kilku tytułów arcybiskupich i biskupich chcą się wyrzec stolicy Litwy,która została przez Watykan przyznana.-Uposażenia biskupów płyną ze skarbu państwa: jeżeli na utrzymanie przy życiubowych licznych biskupstw projektuje się nowe opadatkowanie, to czy owych opodatkowań kraj i tak nie ma zawiele? Ciekawą jest rzeczą jak zareaguje rząd wobec utworzenia litewskich prowincyj kościelnych? Dotychczas stosunki z Watykanem były naprężone,a to z racji prowadzenia przez Papieża polskiej polityki oraz przyznania Polakom Wilna,stolicy Litwy.Protest rządu litewskiego przeciwko konkordatowi Papieża z Polską odniósł jedynie tenże skutek,że Papież omalże nie usunął litewskiego przedstawiciela.-

Pomimo to autor jest zdania,że rząd litewski nie powinien w tym wypadku przemilczeć.-

Przemilczenie będzie tu równoznaczne z aprobatą ustanowionego podziału prowincyj,który pomiją Wilno.Rząd litewski w takim wypadku pójdzie po linji anulowania poprzedniego protestu,przeciwko nieuprawnionemu krokowi Papieża,przydzielającemu Wilno polskiej prowincji kościelnej.-

---

Utworzenie litewskiej prowincji kościelnej.-

"Dzień Kowieński" N.75 z dn.9/IV donosi:

Jak się dowiadujemy, została już utworzona litewska prowincja Kościelna, w skład której wchodzi archidiecezja Kowieńska, cztery diecezje: wiłkowyszkowska, poniewieska, telszewska, koszedarska oraz okręg Kłajpedzki, podlegający na czele z prałatem.

Arcybiskupem metropolitą kowieńskim został mianowany biskup Józef Skwireckas, biskupem poniewieskim - ks. prof. Paltarokas, biskupem telszewskim i zarządcą okręgu kłajpedzkiego - ks. prałat Justyn Staugajtis, biskupem koszedarskim - ks. kanonik Józef Kukta, biskupem wiłkowyszkowskim - biskup Antoni Karas. Ks. prof. M. Rejnis mianowany biskupem koadjutorem wyłkowyszkowskim. Tytuł biskupa Karewicziusa - arcybiskupem Skitopolu /Skitopol znajduje się w Ziemi Świętej, w pobliżu jeziora Tyberjadzkiego, na prawym brzegu Jordanu. Przypuszczać należy przeto, że stanowisko arcybiskupa Karewicziusa jest in partibus infidelium. Przyp. Red. Biuletynu./.-

Sprawę utworzenia litewskiej prowincji kościelnej omawia "Lietuvos Žinios" N.81 z 10/IV.26. w artykule J.Karasa p.t."Dokonało się".- Streszczenie.-

Nawiązując do uformowania na Litwie kościelnych prowincyj, autor konstatuje, że w sprawie tej rząd litewski nie prowadził z Watykanem żadnych pertraktacyj. To księża litewscy [illegible] wzięli w swe ręce sprawę uformowania stosunków z Watykanem i to wysłali w swoim czasie delegację do Rzymu, która bez wiedzy litewskiego dowództwa [illegible] przy Watykanie o takich sprawach jak osadzenie arcybiskupów i [illegible] biskupstw. Autor zaznacza, że na Litwie Kościół był [illegible] poza państwem - jest szczególnie z tem ostatnim związany, mimo to przy prowadzeniu pertraktacyj z Watykanem [illegible] samodzielnie - zupełnie niezależnie. Stąd błędne posądzenia [illegible], w którym wypadku kierować sprawą obsadzania arcybiskupstw i biskupstw - zapytuje autor - czy państwu [illegible] tym biskupstwie? Bo to ostatnie nie jest wymienione w [illegible] tem doniesieniu, jako jedna z prowincyj. Są tylko biskupstwa koszedarskie i [illegible], których granice zamykają się wraz z linią demarkacyjną. A Wilno? Czy [illegible] Kościoły litewskie [illegible] Czy księża litewscy [illegible] arcybiskupów i biskupów, choć się wyrzekli Litwy [illegible] przez Watykan prawnego uznania [illegible] pewne, że ze strony państwa, jeżeli na uznanie przy[illegible] nie ma zawiele. Okazuje się [illegible] jak zareaguje rząd wobec utworzenia litewskich prowincyj kościelnych [illegible] z Watykanem nowy [illegible] przez papieża polskiej polityki [illegible] przyznania Polakom Wilna [illegible] Litwy. Protest rządu litewskiego [illegible] konkordat [illegible] z Polską odnosi [illegible] że [illegible] nie uznał litewskiego przedstawiciela. [illegible] autor [illegible] zdania, że rząd litewski [illegible] w tym wypadku [illegible].-

Prawdopodobnie będzie to rozstrzygnięte z [illegible] nowego podziału [illegible], który [illegible] Wilno [illegible] w takim wypadku [illegible] po [illegible] przez [illegible] Papieża [illegible] Wilno [illegible] polskiej prowincji kościelnej.-

X. K R O N I K A . a/Zagraniczna.-

K o n f e r e n c j a k o l e j o w a N i e m c y - L i t w a Z S S R .- Według wiadomości "Izwiestji",trzecia z kolei konferencja bezpośredniej komunikacji między Niemcami,Litwą a sow.Rosją została przeniesiona z 20 kwietnia na 7 maja,ponieważ przedstawiciele kolei żelaznej ZSSR w kwietniu będą zajęci w innych konferencjach międzynarodowych.Konferencja odbędzie się w Moskwie.Przedmiotem obrad będzie 25 spraw,dotyczących polepszenia i rozwoju bezpośredniej komunikacji między ZSSR,Niemcami i Litwą.- /Elta./

O d j a z d p. P a d o v a n i e g o .- 6 kwietnia r.b. odjechał do Francji delegat rządu francuskiego w Litwie p.Padovani.Odjeżdżającego odprowadzali na dworzec:ciało dyplomatyczne,wyżsi urzędnicy Ministerstwa Spraw Zagranicznych,działacze polityczni i społeczni oraz przedstawiciele sztuki.W imieniu ministerstwa spraw zagranicznych p.Padovaniemu został wręczony relief Wielkiego Księcia Litewskiego Gedymina,wykonany przez artystę Rmvszę.- /Elta/

W y b i c i e o k n a w p r z e d s t a w i c i e l s t - w i e ZSSR w K o w n i e .- D.6 kwietnia b.r. jakiś przechodzień rzucił kamieniem w okno gmachu przedstawicielstwa ZSSR,złoczyńca został ujęty i będzie pociągnięty do odpowiedzialności.Elta/.-

W y j a z d k o n s u l ó w f i n l a n d z k i e g o i c z e c h o s ł o w a c k i e g o .- Konsul finaldzki w Kownie p.Välnö Aarnio wyjechał na 2 - 3 tygodnie do Finlandji.Zastępuje go sekretarz konsulatu p.E.Kokkonen.Konsul czechosłowacki w Kownie p.J.Galla wyjechał do Czechosłowacji.Na czas jego nieobecności obowiązki konsula pełni sekretarz konsulatu p.F.Dworżak.- /Elta/

L i t e r a c i e s t o ń s c y w K o w n i e .- Wxxxxx Między 11 a 15 kwietnia przybywają do Kowna trzej najwybitniejsi pisarze estońscy August Gailit,Henryk Visnapuu i August Alle,którzy 18 kwietnia w sali szkoły Muzycznej przy ulicy Majronisa 3 urządzą wieczór literacki,na którym p.Gailit będzie przemawiał po litewsku./Elta./

Z a ł o ż e n i e k o n s u l a t u l i t e w s k i e g o w A r g e n t y n i e .- 7 kwietnia b.r. udaje się do Argentyny nowomianowany konsul litewski w Argentynie p.Skinskis.W Argentynie obecnie zamieszkuje około 20 tys. Litwinów.Większość z nich pracuje w fabrykach konserwów,inni znów przy budowie kolei żelaznych,na roli i t.d. /"Dzień Kow." N.75./

b/Kronika gospodarcza.-

U s t a l e n i e d a t y p r z y j a z d u ł o t e w s k i e j d e l e g a c j i g o s p o d a r c z e j d o K o w n a .- Otrzymano wiadomość,że dnia 12 kwietnia przybywa do Kowna łotewska delegacja ekonomiczna w celu prowadzenia rokowań w kwestji zawarcia traktatu handlowego./Elta./.

W y w i a d z m i n i s t r e m K a r w e l i s e m o s y - t u a c j i f i n a n s o w e j L i t w y .- Minister skarbu Karwelis w wywiadzie udzielonym dziennikarzom niemieckim oświadczył co następuje:W październiku 1925 roku Litwa przeżyła krytyczny moment, obieg wynosił 84 miljonów litów,podczas gdy rezerwa obcych trwałych walut wynosiła 24,7 miljonów litów.Obecnie położenie znacznie się polepszyło:rezerwa stałych walut zagranicznych wynosi 33,5 miljonów lit a obieg banknotów wynosi 83,6 miljonów litów,czyli rezerwa walut zagranicznych wzrosła ogółem o 10 miljonów litów.Obecnie pokrycia banknotów sięga zgórą 80% /w złocie i obcej trwałej walucie/,pozostałe 20% jest pokryte krótkoterminowemi - dającemi się łatwo zrealizować - obligacjami handlowemi.Rynek pieniężny uległ polepszeniu,bo i bilans handlowy się polepszył.W styczniu b.r. /1926/ eksport w 50% przewyższył import.-

M i n i s t e r f i n a n s ó w K a r v e l i s o p o ż y c z c e z a g r a n i c z n e j .- Minister finansów Karbelis w wywiadzie udzielonym "Rytysowi" oświadczył,że jest zwolennikiem zaciągnięcia dużej pożyczki zagranicznej,całej sumy bowiem pożyczonej odrazu by nie można było zużytkować a procenty duże wypadłoby płacić.Więcej niż 40 - 50 miljonów litów Litwa pożyczać nie może.Tak samo niemoli-

---

X. K R O N I K A. a/Zagraniczna.-

K o n f e r e n c j a K o l e j o w a N i e m o w y - L i t w y Z.S.S.R.- Według wiadomości "Izwiestji", trzecia z kolei konferencji bezpośredniej komunikacji między Niemcami, Litwą a sow.Rosją została przeniesiona z 30 kwietnia na 7 maja, ponieważ przedstawiciele kolei żelaznej ZSSR w kwietniu będą zajęci w innych konferencjach międzynarodowych. Konferencja odbędzie się w Moskwie. Przedmiotem obrad będzie 35 spraw, dotyczących polepszenia i rozwoju bezpośredniej komunikacji między ZSSR, Niemcami i Litwą.- /Elta./

O d j a z d p. P a d o v a n i e g o.- 6 kwietnia r.b. odjechał do Francji delegat rządu francuskiego w Litwie p.Padovani. Odjeżdżającego odprowadzali na dworzec ciało dyplomatyczne, wyżsi urzędnicy ministerstwa Spraw Zagranicznych, działacze polityczni i społeczni oraz przedstawiciele sztuki. W imieniu ministerstwa spraw zagranicznych p.Padovaniemu został wręczony relief Wielkiego Księcia Litewskiego Gedymina, wykonany przez artystę Kuwasę.- /Elta/

W y b i c i e o k n a w p r z e d s t a w i c i e l s t w i e Z S S R w K o w n i e.- D.6 kwietnia b.r. jakiś przechodzień rzucił kamieniem w okno gmachu przedstawicielstwa ZSSR, złoczyńca został ujęty i będzie pociągnięty do odpowiedzialności. Elta/.-

W y j a z d k o n s u l ó w F i n l a n d z k i e g o i c z e c h o s ł o w a c k i e g o.- Konsul fińskiej w Kownie p.Välino senio wyjechał na 2 - 3 tygodnie do Finlandji. Zastępuje go sekretarz konsulatu p.E.Kokkonen. Konsul czechosłowacki w Kownie p.J.Šalla wyjechał do Czechosłowacji. Na czas jego nieobecności obowiązki konsula pełni sekretarz konsulatu p.K.Dvořak.- /Elta/

L i t e r a c i e s t o ń s c y w K o w n i e.- Wskutek wiadomości, iż 15 kwietnia przybywają do Kowna trzej najwybitniejsi pisarze estońscy: August Gailit, Henryk Visnapuu i August Alle, którzy 16 kwietnia w sali szkoły Muzycznej przy ulicy Majronisa 3 urządzą wieczór literacki, na którym p.Gailit będzie przemawiał po litewsku. /Elta./

Z a ł o ż e n i e k o n s u l a t u l i t e w s k i e g o w A r g e n t y n i e.- 7 kwietnia b.r. udaje się do Argentyny nowo mianowany konsul litewski w Argentynie p.Šliūkšta. W Argentynie obecnie zamieszkuje około 20 tys. Litwinów. Większość z nich pracuje w fabrykach konserwowych, inni zaś przy budowie kolei żelaznych, na roli i t.d. /"Dziel.Kow." N.77/

b/Kronika gospodarcza.-

U s t a l e n i e d a t y p r z y j a z d u ł o t e w s k i e j d e l e g a c j i g o s p o d a r c z e j d o K o w n a.- Otrzymano wiadomość, że dnia 12 kwietnia przybywa do Kowna łotewska delegacja ekonomiczna w celu prowadzenia rokowań w kwestji zawarcia traktatu handlowego. /Elta./

W y w i a d z m i n i s t r e m K a r w e l i s e m o s y t u a c j i f i n a n s o w e j L i t w y.- Minister skarbu Karwelis w wywiadzie, udzielonym dziennikarzom niemieckim oświadczył co następuje: W początku roku 1928 Litwa przeżywała krytyczny moment, obieg wynosił 84 miljonów litów, podczas gdy rezerwa złotych i trwałych walut wynosiła 24,7 miljonów litów. Obecnie położenie znacznie się zmieniło: rezerwa złotych walut i trwałych wynosi 63,6 miljonów, a obieg banknotów wynosi 85,5 miljonów. Litwa posiada rezerwę walut zagranicznych wzrosła ogólnem o 10 miljonów litów. Obecnie pokrycie banknotów wynosi ponad 60%, w złocie i obcej walucie trwałej, następne 20% jest pokryte krótkoterminowemi - najczęściej 3 letniemi zobowiązaniami handlowemi. Dwoch miesięcy ubiegłych bilans handlowy się polepszył. W styczniu b.r. /1928/ eksport o 50% przewyższał import.-

M i n i s t e r F i n a n s ó w K a r w e l i s o p o ż y c z c e z a g r a n i c z n e j.- Minister Finansów Karwelis w wywiadzie udzielonym "Rytowi" oświadczył, że jest zwolennikiem zaciągnięcia pożyczki zagranicznej, celem jednak zawarcia pożyczki takiej obrazu by nie można było zapłacić procentu, jeżeli pożyczka przynosiłaby zysk od 40 - 50 miljonów litów Litwa powinna ją otrzymać. Jak samo niemożliwe

we by było dla Litwy płacenie dużych procentów,gdyż przy obecnej gospodarce pożyczka nie byłaby tak wyzyskaną przy 8 - 10%,żeby móc i procenty opłacić i dług zamortyzować.Dalej minister stwierdził,że gdyby dwa lata temu Litwa by przyjęła propozycje Anglji pożyczki w towarze,to z powodu nieurodzaju w roku zeszłym doprowadziłaby do upadku finanse.Rząd litewski zamierza zaciągnąć pożyczke tylko w gotówce i na procent niewiększy niż 7 - 8%,wliczając w to wszystkie koszta związane z prowadzeniem pertraktacyj.Od tego rząd nie zamierza odstąpić woli raczej przeczekać,a otrzymać pożyczkę na dogodniejszych warunkach.- /Echo.N.80./

S p ł a c e n i e d ł u g u F r a n c j i . - W tych dniach Bank Litewski przekazał francuskiemu Skarbowi Państwa sumę 1.202.218.06 franków.W wypłaceniem powyższej sumy Litwa likwiduje swe długi względem Francji.-/"Rytas" N.80./

B i l a n s B a n k u L i t e w s k i e g o dn. 31 m a r c a 1926 r o k u .- /Lit. równa się 0.10 Dol.USA./

AKTYWA:	Ogólny zapas złota	30.289.027.67.
	Monety srebrne	8.520.783.00.
	Monety skarbu państwa.	1.871.990.94.
	Waluta obca	37.685.085.39.
	Dyskonta i pożyczki.	48.153.560.32.
	Inne aktywa.	23.017.425.13.
	B i l a n s . .	149.537.872.45.
PASYWA:	Kapitał akcyjny.	12.000.000.00.
	Kapitał zapasowy	860.000.00.
	Banknoty w obiegu.	90.039.059.00.
	Depozyty i wkłady.	22.573.673.00.
	Inne pasywa	24.065.139.48.
	B i l a n s . .	149.537.872.45.

Z e b r a n i e a k c j o n a r j u s z y B a n k u Z i e m s k i e g o .- 30 marca r.b. odbyło się roczne zebranie akcjonarjuszy Banku Litewskiego.Ze sprawozdań wynika,że bilans Banku na 1 stycznia został sprowadzony w sumie 64.882.394 lt.67 ct.Dochody brutto wynoszą: 1.179.178 lt.56 ct.,z których wydatki 440.713.lt.23 ct., czysty zysk 758.465.lt.33 ct. /Dzień Kow.N.75./

c/Kronika polityczna.-

O d w o ł a n i e r e l a c y j o P e t r u l i s i e p r z e z b y ł e g o m i n i s t r a W i r t e m b e r g j i S c h a l l a .- "Stuttgarter Neues Tageublatt"w którym ukazał się przedrukowany później przez "Dresdener Neueste Nachrichten" artykuł byłego ministra skarbu Wirtenbergji dr.Schalla o Litwie,zawierającemu oszczerstwo przeciwko p.Petrulisowi,zamieścił w N.112 pismo następującej treści:"Pan minister skarbu dr.Schall,który przed pewnym czasem ogłaszał w piśmie naszem artykuły w sprawach wschodnich,w tej liczbie również o gospodarce i polityce litewskiej,prosi nas podać co następuje:W artykule swym o Litwie,pisząc o obecnych stosunkach politycznych tego państwa,przytoczyłem również usłyszane przezemnie w podróży pogłoski o działalności służbowej byłego litewskiego premjera i ministra skarbu p.Petrulisa.Ze sprawdzonych później faktów przekonałem się,że powtórzone przezemnie pogłoski o p.Petrulisie nie odpowiadają rzeczywistości.Wyrażam ubolewanie,że moje wywody posłużyły za podstawę do mylnych wyjaśnień"./Elta./

W y j a z d p o g ł o s y k ł a j p e d z k i e .- "Kłajpedos Žinios" podają",iż wkrótce przybędą do Kłajpedy wybitni politycy i przywódcy stronnictw litewskich,jak Sleževiczius,Smetona i inni.-

d/Kronika wewnętrzna.-

I l o ś ć m i e s z k a ń c ó w n a L i t w i e .- Według wiadomości Centralnego Biura Statystycznego na 1 stycznia 1925 roku w całej Litwie było 2.203.312 ludności,z których 1.050.649 mężczyzn i 1.152.663 kobiet.Przyrost ludności za 1925 rok stanowi 26.564 osoby,z

~~xxxxxxxx~~ wo by było dla Litwy płacenie dużych procentów, gdyż przy obecnej [illegible] podatne pożyczki nie byłaby tak wyzyskana przy 8 - 10%, żeby móc i procenty opłacić i dług zamortyzować. Dalej minister utwierdził, że gdyby dwa lata temu Litwa była przyjęła propozycję Anglii pożyczki w towarze, to z pomocą tej pożyczki już w roku bieżącym doprowadziłaby do [illegible] finansów [illegible] na [illegible] 7 - 8% [illegible] związać z przeprowadzeniem [illegible] [illegible] warunków. - /Echo N.80./

S p ł a c e n i e d ł u g u F r a n c j i. - [illegible] Litewski przekazał francuskiemu Skarbowi [illegible] sumę [illegible] franków. W wyniku [illegible] Litwa likwiduje swe długi wobec Francji. -/"Rytas" N.80./

B i l a n s B a n k u L i t e w s k i e g o n a 31 m a r c a 1936 r o k u. - /Lit. równa się 0,10 dol./

AKTYWA:	Ogólny zapas złota	30.289.027,67
	Monety srebrne	8.332.783,00
	Monety skarbu państwa	1.671.997,54
	Waluta obca	37.585.085,39
	Dyskonto i pożyczki	46.153.560,32
	Inne aktywa	25.017.425,13
	B i l a n s . . .	149.537.872,45
PASYWA:	Kapitał akcyjny	12.000.000,00
	Kapitał zapasowy	[illegible]
	Banknoty w obiegu	[illegible]
	Depozyty i wkłady	22.673.673,00
	Inne pasywa	24.065.139,48
	B i l a n s . . .	149.537.872,45

Z e b r a n i e a k c j o n a r i u s z y B a n k u Z i e m s k i e g o. - [illegible] 30 marca r.b. odbyło się [illegible] zebranie akcjonariuszy [illegible] sprawozdania [illegible] wykazało, że bilans Banku na 1 stycznia [illegible] 1.179 [illegible] w sumie 54.662.[illegible], dochody brutto wyniosły [illegible], z których wydatki 440.713,[illegible] czysty zysk 756.465,16.33 ct. /Dzień Kow N.75./

c/Kronika polityczna.-

Ł a s i c e [illegible] [illegible] "Stuttgarter [illegible]" [illegible] wary późniejszego [illegible] "Tageszeitung" [illegible] ale przedrukowany [illegible] artykuł byłego [illegible] Wirth [illegible] o Litwie [illegible] obecnemu oszczerstwu [illegible] przeciwko [illegible] w [illegible] następującej [illegible] minister [illegible] który [illegible] pewnym czasem ogłaszał również w piśmie [illegible] artykuły w sprawach wschodnich, w tej liczbie [illegible] gospodarce i polityce litewskiej [illegible] do następnych [illegible] o Litwie [illegible] politycznego państwa, przytoczywszy również [illegible] podrażnień [illegible] działalności [illegible] litewskiego [illegible] się [illegible] że prawdziwych [illegible] faktów przeznaczonym [illegible] powtórzonym przeznaczenie [illegible] nie odpowiadają rzeczywistości [illegible] że może wywody [illegible] są podstawą do mylnych wyjaśnień. /"Lietuvos Žinios"/

W y j a z d [illegible] p o d r ó ż k l i n i k i e . - "Klaipėdos Žinios" podaje, że [illegible] stronnictw [illegible] wkrótce przybędzie do Kłajpedy wybitni politycy i przywódcy stronnictw litewskich, jak Steponavičius, Smetona i inni.

d/Kronika wewnętrzna.-

I l o ś ć m i e s z k a ń c ó w n a L i t w i e. - Według wiadomości Centralnego Biura Statystycznego na 1 stycznia 1936 roku w całej Litwie było 2.4[illegible] mieszkańców, z których 1.050.949 mężczyzn i 1.152.653 kobiet. Przyrost ludności za 1935 rok wynosi 26.094 osoby.

NAJWAŻNIEJSZE DANE O PAŃSTWIE LITEWSKIEM *).

1. Państwo, jego powstanie i ustrój.

Powstanie państwa. Władze okupacyjne niemieckie zezwoliły działaczom litewskim na zwołanie do Wilna 18 września 1917 r. zjazdu notablów. Wzięło w nim udział 222 Litwinów. Wybrali oni Radę Narodową, po litewsku „Taryba"; skład jej personalny zatwierdziły władze niemieckie. „Taryba" przeniosła się w grudniu 1918 r. do Kowna i rządziła krajem, po rozgromie Niemiec, do maja roku 1920, t. j. do chwili zwołania Sejmu Ustawodawczego Litwy i utworzenia rządu konstytucyjnego.

Prezydentem „Taryby" i pierwszym naczelnikiem państwa był A. Smetona.

Litwę przyjęto do Ligi Narodów we wrześniu 1921 r., po złożeniu przez nią przyrzeczenia ochrony praw mniejszości. Zobowiązanie to zostało ujęte w formę deklaracji o charakterze jednostronnym (tekst identyczny niemal z analogicznemi zobowiązaniami Polski) i złożone przed Ligą Narodów 12 maja 1922 r. Pozostaje wszakże martwą literą.

Litwa została uznana „de jure" przez mocarstwa Zachodu w dniu 20 grudnia 1922 r., po zobowiązaniu się wobec nich do uznania klauzul traktatu Wersalskiego odnoszących się do międzynarodowego charakteru Niemna.

Pretensje do Wilna i Wileńszczyzny Litwa rości na mocy traktatu z Rosją z dnia 12 lipca 1920 r. zawartego w Moskwie, mocą którego Rosja cedowała Litwie prawa do tej dzielnicy. 9 października 1920 r. generał Żeligowski na czele dywizji litewsko-białoruskich zajął ponownie Wilno. 18 marca 1921 r. Traktat Ryski polsko-rosyjski, sprawę przynależności państwowej Wileńszczyzny pozostawił do rozstrzygnięcia wyłącznie stronom zainteresowanym: Polsce i Litwie. W rezultacie przewlekłego sporu w Lidze Narodów, po odrzuceniu przez Litwę projektu Hymansa (dwukantonalna Litwa w związku z Polską), Liga Narodów dnia 3 lutego 1923 r. ustaliła podział pasa neutralnego, nie przesądzając w niczem praw terytorjalnych po obu stronach wytkniętej przez nią linji demarkacyjnej i uznała kompetencję swoją w sprawie Wileńskiej za wyczerpaną. Na zasadzie zaś tego podziału Rada Ambasadorów zgodnie z art. 87 Traktatu Wersalskiego w dniu 15.III.1923 r. ustaliła definitywnie granicę polsko-litewską.

Ustrój polityczny. Konstytucję Litwy zatwierdził Sejm Ustawodawczy 1 sierpnia 1922 r. Litwa jest republiką parlamentarną. Władzę ustawodawczą posiada jednoizbowy Sejm. Wybierają go obywatele pełnoletni obu płci (od lat 21) w pięcioprzymiotnikowem głosowaniu (a więc i proporcjonalnem) na lat 3. Prawo wyborcze bierne przysługuje od lat 24.

Rada Ministrów odpowiedzialną jest przed parlamentem i ustępuje, otrzymując „votum nieufności".

Prezydenta Państwa wybiera Sejm na lat 3. Uprawnienia jego są dość ograniczone. Prezydent mocen jest rozwiązać Sejm. Rozpisać winien wówczas w ciągu 60 dni nowe wybory. Nowy skład Sejmu wybiera nowego Prezydenta. W chorobie i podczas nieobecności Prezydenta zastępuje go Marszałek Sejmu.

Inicjatywę ustawodawczą ma Sejm, rząd i 50.000 obywateli, posiadających prawa wyborcze.

2. Położenie, obszar, ludność, miasta, podział administracyjny.

Położenie geograficzne, Obszar. Granice. Krańcowe punkty Litwy sięgają: na północy 56°, 25'' szer. półn., na południu 53° 50', na zachodzie 38° 41' dług. wsch. od Ferro; na wschodzie 44° 6' dług. wsch. od Ferro.

Obszar b. zaboru rosyjskiego wynosi 53.433 klm.² Obszar Kłajpedzki 2.825 klm.² Obszar całego państwa **56.258 klm.²**

Litwa graniczy: od północy z Łotwą, na długości 440 klm., od wschodu i południa z Polską na długości

*) Kwiecień 1926 r.

460 klm., od zachodu z Niemcami na długości 220 klm. i z Bałtykiem, posiadając brzegu morskiego 91 klm.

Ludność i podział jej na narodowości. Wyznania i zawody. W r. 1923 spis ludności wykazał 2.062.038 mieszkańców, nie wliczając ludności obwodu Kłajpedy, którą szacują na 141.000. Ogólna suma zaludnienia w państwie w roku 1926 wynosić musi około 2.240.000. Odpowiada to gęstości 40 głów na klm. kw. Ruch naturalny (w latach 1922 — 1925): na tysiąc mieszkańców 29 urodzin, 17 zgonów, przyrost 12 na tysiąc. Istnieje i wzrasta w ostatnich czasach ruch emigracyjny do Północnej i Południowej Ameryki (Brazylji).

Według narodowości, wliczając i obszar Kłajpedy, ludność państwa dzieli się: na Litwinów 74%, Polaków—10%, Żydów — 7%, Niemców — 5%, Rosjan — 2%, Łotyszów i innych — 2%.

Według wyznań: Rz.-katolików — 80%, Ewangelików — 10%, Starozakonnych — 7%, Prawosławnych — i innych — 3% ogółu.

W miastach (od 5.000 wzwyż) mieszka 14,9% ludności. We wsiach i małych miasteczkach 85,1%. Rolnictwem trudni się, odpowiednio do powyższego, przeszło 80% ludności kraju. Reszta pracuje w handlu, przemyśle, transporcie, na urzędach i zawodach wyzwolonych.

Większe miasta. (r. 1923). Kowno, stolica państwa — 92.0000, Kłajpeda — 32.000, Szawle — 21.000, Poniewież—19,000 Wiłkomierz — 10.500, Marjampol — 9.400, Kiejdany — 7.400, Wyłkowyszki — 7.000, Olita — 6.500, Kibarty — 6.200, Taurogi,—5.500, Rossienie—5,300, Birże—5,200. Reszta miasteczek ma ludność nie sięgającą 5.000 i przedstawia typ na pół wiejski ze względu na zawód znacznej części mieszkańców i wygląd zewnętrzny.

Podział administracyjny. Litwa dzieli się na 20 powiatów. Przeciętnie na jeden powiat przypada 2.670 km. kw. i około 102.000 ludności. Oprócz tego okręg autonomiczny Kłajpedy dzieli się na 3 powiaty.

3. Życie gospodarcze.

Rolnictwo. *Produkcja rolna.* Powierzchnia kraju dzieli się według kultur: rola — 46%, łąki — 14%, pastwiska — 12%, lasy — 17%, nieużytki i wody (jeziora i rzeki) 11%.

Wydajność zbóż sięga 9 q. z ha, lnu—6 q (licząc siemię i włókno); kartofli—60 q.

W r. 1923 było w Litwie ziemi ornej pod uprawą żyta — 583,500 ha, owsa — 330.600, jęczmienia — 175.000, pszenicy—81.500, grochu—62.500, lnu—52.100, kartofli—143.000 ha.

Inwentarz żywy. W r. 1923 było w Litwie koni 505.000, bydła — 1.285.000, owiec — 1.400.000, świń — 1.700.000. Źródła urzędowe szacują wartość inwentarza żywego Litwy (w r. 1924) na 100.060.000 dolarów.

Lasy. Lasy łącznie z polanami, łąkami leśnemi i trzebiskami obejmują 887.290 ha. W tem przestrzeni zalesionej niecałe 800.000 ha. Przyrost roczny drzewa cokolwiek ponad 2.000.000 m³. Na 1 mieszk. przypada ok. 1 m. sześć. przyrostu lasu. Niemcy spożywają 1,1 m.³ drzewa rocznie na głowę ludności. Litwa znacznie więcej, używając mało węgla na opał, oraz budulca mineralnego. Lasy Litwy nie starczą zatem na potrzeby kraju. Tymczasem (w r. 1923) eksport produktów leśnych stanowi ok. 29% ogółu wywozu kraju. Lasy więc w Litwie maleją. Źródła urzędowe szacują wartość lasów (w r. 1924) na 261.600.000 dol. Cyfra ta zdaje się być niemal dwukrotnie za wysoką.

Reforma rolna. Litwa jest w trakcie przeprowadzania reformy rolnej. Przewiduje się zakończenie jej w r. 1928. W wyniku tej reformy właścicielom 3000 większych majątków w Litwie pozostawi się po 80 ha z ich obszarów. Reszta rozparceluje się pomiędzy bezrolnych i małorolnych. Obszar do rozparcelowania wynosi około 600.000 ha. Odszkodowanie dotąd ustalonem nie zostało

Skonfiskowano w r. 1920 mocą ustawy o reformie rolnej 466.000 ha lasów prywatnych (połowę ogółu lasów kraju). Odszkodowanie przewidzianem nie jest.

Ustawa nosi złośliwy charakter zwrócony przeciwko ludności polskiej.

Przemysł. Istnieje parę garbarni i parę fabryk wytworów żelaznych, jako zakładów większych. Pozatem istnieją przedsiębiorstwa główne związane z rolnictwem: fabryki konserw, drożdżownie, tartaki, eksploatacje torfu, cegielnie, huty szklane, młyny, gorzelnie. W r. 1925 zakładów przemysłowych, prawie wyłącznie średnich i drobnych, było 5.896.

Brak surowców (rud, węgla, nafty, soli) i dogodnych środków komunikacyjnych, rzadka ludność i niedogodne położenie geograficzne kraju, oto warunki nie sprzyjające rozwojowi wielkiego przemysłu.

Przemysł Litwy pokrywa drobną część potrzeb krajowych. Wszelkie niemal potrzeby cywilizacyjne zaspakajają się na drodze importu z zagranicy.

Handel zagraniczny. *Wartość wywozu* w r. 1923—14.680.000 dol. w 1924 r. — 26.658.360 dol. w r. 1925 — 24.271.400 dol.

Wartość przywozu z zagranicy w r. 1923 15.660.000 dol. w r. 1924—20.653.000 dol. w r. 1925—25.270.280 dol.

Litwa wywozi głównie: 1) drzewo, 2) wytwory hodowlane (jaja, mięso, drób, skóry, żywe zwierzęta) oraz 3) len (siemię i włókno). Trzy kategorje powyższe towarów stanowiły (w r. 1924) 86% ogółu wartości wywozu. Zboża i mąki Litwa prawie nie eksportuje. Do Niemiec kieruje się (w r. 1925) 50,7% wywozu, do Anglji 24%, do Łotwy 8,5%, do Rosji 2,6%, do Holandji 2,3%, do Danji 1,7%, do Ameryki 1,5% i t. d.

Litwa wwozi: tkaniny, cukier, konfekcję i galanterję, śledzie, sól, maszyny i wyroby metalowe, skórzane, gumowe, węgiel kamienny, na vozy sztuczne, papier i książki, artykuły naukowe i chemiczne, naftę, tytuń, i produkty kolonjalne.

Z Niemiec przychodzi (r. 1925)—56,6% ogółu wartości wwożonych towarów, z Anglji — 8,3%, z Ameryki — 7,2%, z Czechosłowacji — 5,5%, z Łotwy — 5,4%, ze Szwecji—3,5%, z Holandji—1,9%, z Rosji—1.6%, z Francji —1,1% i t. d. w końcu z „innych państw" (w pozycji tej statystyka urzędowa ukrywa przeważnie wwóz z Polski) — 5,1%.

Komunikacje. Dróg bitych około—1.000 km. (2 km. szosy na 100 km. kw. powierzchni). Kolei normalnotorowych, eksploatowanych w r. 1925—1104 km. z taborem 145 parowozów i 3500 wagonów.—Kolejek podjazdowyck 520 km. z taborem 80 parowozów i 600 wagonetek. Ogółem 1624 km. toru czyli 3 km. na 100 km. kw. powierzchni kraju. Tabor wynosi zaledwie 40—45% ilości koniecznej do średnio-intensywnej eksploatacji linji kolejowej.

Waluta krajowa. Banki. Jednostką monetarną jest „lit", równający się 1/10 dolara U. S. A. Podstawę jego stanowi zapas kruszcu i walut mocnych. Banknoty emitowane są przez „Bank Litwy", założony w 1922 r., jako koncesjonowana instytucja akcyjna. Bilans „Banku Litwy" na 1 marca 1926 r. (w „litach").

Aktywa:

Zapas złota	30.082.209.50
Monety srebrne	9.608.347.00
Monety skarbu państwa	1.860.625.43
Waluty mocne obce	29.961.674.30
Dyskonto i pożyczki	49.019.277.90
Inne aktywa	24.383.860.23
	144.916.021.36

Pasywa:

Kapitał akcyjny	12.000.000.00
Kapitał zapasowy	860.000.00
Banknoty w obiegu	82.303.207.84
Depozyty i wkłady	24.755.086.37
Inne pasywa	24.997.727.15
	144.916.021.36

Litwa posiadała zatem 1 marca 1926 r. banknotów w obiegu na 8.230.000 dolarów. Czyni to 3 dol. 66 ct. na głowę ludności.

Oprócz banku emisyjnego („Lietuvos Bankas") najważniejszemi bankami w kraju są: „Lietuvos Ukio Bankas" (Litewski Bank Rolny) „Prekybos ir Pramones Bankas" (Bank dla Handlu i Przemysłu), „V. Frenkelio Banko Namas" (Dom Bankowy Frenkla) i „Lietuvos Kredito Bankos" (Litewski bank kredytowy).

Banki mniejszości narodowych. Żydzi, Niemcy, a wreszcie i Polacy (w r. 1925) otworzyli banki swoje o typie spółdzielczym w Kownie. Bank Polski nosi miano: „Polski Bank Kowieński dla drobnego kredytu". Udzielają one kredytu produkcyjnego, krótkoterminowego.

Budżet Państwa. Dochody w r. 1925 wyraziły się cyfrą — 259.254.000 litów. Wydatki zrównały się z dochodami. Preliminarz na r. 1926 przewiduje wydatków 242.893.000 litów i tyleż dochodów. Suma wydatków dzieli się w sposób następujący:

M-stwo Komunikacji . .	60.417.000	litów	24.9%
„ Obrony Krajowej .	44.752.000	„	18.4%
„ Rolnictwa . . .	31.841.000	„	13.1%
„ Oświaty . . .	31.381.000	„	12.9%
„ Finansów . . .	25.039.000	„	10.3%
„ Spraw wewnętrznych .	22.465.000	„	9.3%
„ Sprawiedliwości .	9.082.000	„	3.7%
„ Spraw Zagranicznych.	7.091.000	„	2.9%
„ Kontrola Państwa, Sejm, Rada Ministrów, Prezydent	4.446.000	„	1.9%

4. Oświata.

W r. 1922 w Kownie powstaje Uniwersytet Litewski. W r. 1925/6 liczba słuchaczy — 2368. Istnieją wydziały: teologiczno - filozoficzny, prawny, przyrodniczy, medyczny i techniczny. Wykłady po litewsku, rosyjsku,

niemiecku. Dużo sił profesorskich z zagranicy. Litewski język już przeważa w wykładach. Młodzież kończąca wyższe nauki w kraju dokształca się często zagranicą (w Niemczech i Szwajcarji). Szkół średnich 78 (w 1925 r.). Poziom ich niższy od „średnich szkół" w znaczeniu europejskiem. W r. 1925 ukończyło szkoły średnie 1056 abiturjentów. Szkół początkowych w r. 1925 około 2000 z 3000 nauczycieli.

5. Stronnictwa polityczne.

Stronnictwo Chrześcijańsko Demokratyczne (Krikščioniu Demokratu Partija w skrócie K. D.).

„Krikščioniów"—cechuje: klerykalizm, nacjonalizm, zacofanie społeczne i radykalizm w sprawach rolnych. Od r. 1920 stronnictwo to oparte o kler litewski posiada przewagę w Sejmie i życiu Litwy. Potrafiło ono zjednoczyć od prawicy zastęp gospodarzy rolnych średnich i drobnych, a od lewicy robotników, małorolnych, drobnych urzędników i t. p. Istotną podporą jego są kobiety, równouprawnione w prawach wyborczych z mężczyznami.

Odpowiednio do powyższego składu stronnictwo to rozpada się na trzy pod-grupy:

a) Chrześcijańska Demokracja sensu stricto (Krikščioniai),

b) Związek Gospodarzy (Ukininku sajunga),

c) Federacja Pracy (Darbo federacija).

Dążnością Chrześcijańskiej Demokracji negatywną w życiu wewnętrznem jest usunięcie konkurentów kulturalnych litewskości i zabranie z ich rąk ziemi, kapitałów i wpływów. Eksterminacją żywiołu polskiego rozpoczęto wcielanie tego programu. Obecnie zwraca się ona również przeciwko Niemcom i Żydom. Reforma agrarna usunęła inteligencję polską z ziemi. Wyśrubowane opłaty od patentów zabijają handel żydowski (w r. 1924-25 zamknięto 3000 przedsiębiorstw żydowskich). Odcięcie Kłajpedy od dowozu drzewa polskiego służyć ma ku zniszczeniu przemysłu niemieckiego w tem mieście.

Dążnością pozytywną — urobienie kadr litewskiej inteligencji fachowej, wzmożenie poczucia narodowego w ludzie i t. d. W polityce zagranicznej — sojusz polityczny z Niemcami; wojskowy z Rosją przeciw Polsce. Oparcie gospodarcze o Anglję, gra z resztą Zachodu. Dążenie do Związku Bałtyckiego z wyeliminowaniem Polski. Od r. 1922 czyli od początku drugiej kadencji sejmowej w skład rządu wchodzą wyłącznie przedstawiciele tego stronnictwa.

Najwybitniejsi działacze stronnictwa rządzącego Chrześcijańskiej Demokracji. *1) Michał Krupaviczius, ksiądz, obecny minister rolnictwa ur. 1885 r. Założył on stronnictwo w Wilnie w r. 1918, 2) Mieczysław Reinys, ksiądz, Prof. Uniwersytetu w Kownie, obecny minister spraw zagranicznych, 3) A. Szmulksztis, ksiądz, leader frakcji sejmowej stronnictwa, 4) Józef Puryckis, Dr. ksiądz, b. minister spraw zagranicznych, redaktor urzędówki „Lietuva" (pseud. literacki „Vygandas"), 5) Władysław Jurgutis, ksiądz, b. minister spraw zagranicznych, dyrektor „Banku Litwy" (emisyjnego), 6) Jan Stepanaviczius, Dr. fil. ksiądz, poseł na sejm, 7) Wincenty Mieleszko, ksiądz, poseł na Sejm, Prezes „Centrum Katolickiego", Justyn Staugajtis, ksiądz, b. marszałek Sejmu, 9) Czarneckis, b. minister spraw zagranicznych, 10) A. Wilimas, ksiądz poseł na Sejm Redaktor.*

Z odłamu „Związek Gospodarzy" (Ukininku Sajunga): 1) Aleksander Stulginkas, dr. fil. Prezydent Państwa. 2) Karvelis—minister finansów, 3) Elizeusz Draugelis — poseł na Sejm, 4) Jokantas K. lekarz, minister oświaty, 5) Vailokaitis Józef, ksiądz, główny akcjonarjusz banku „Ukio Bankas", wybitny finansista, 6) Petrulis Witold b. minister, handlowiec.

Z odłamu „Federacji Pracy":

1. Ambrozajtis — prezes odłamu, 2) Beržinskas poseł.

Stronnictwo ludowe: „Valstiecziai Liaudininkai" (Gminiacy — Ludowcy, jest wybitnie antyklerykalne, radykalniejsze społecznie od chrześć. demokratów, mniej jaskrawo nacjonalistyczne, jakkolwiek również przeciwpolskie. Dąży do oparcia o Niemcy i Rosję.

Jest to po za Chrześcijańską Demokracją najsilniejsze stronnictwo w Litwie i w pierwszych latach budownictwa państwowego dzieliło władzę z tą ostatnią. W czasie drugiej i trzeciej kadencji sejmowej tworzy w stosunku do rządzącej grupy „Krikščioniów" ostrą opozycję.

Do wybitniejszych przedstawicieli tego stronnictwa należą:

1) Michał Sleževiczius — adwokat, prezes stronnictwa (prezes ministrów w r. 1919), 2) Dr. Kazimierz Grinius, lekarz (prezes ministrów w r. 1920), 3) Dr. Jan Staugajtis, lekarz, przejściowo marszałek Sejmu w r. 1926, 4) Żałkauskas, b. minister spr. wewnętrznych, 5) Tołuszis, poseł na sejm, prawnik.

„Ukininku Partija" (Stronnictwo Rolników) niedawno powstałe. Gromadzi większy zasób inteligencji, niż ludowcy. Społecznie radykalniejsze od niego. Wybitnie przeciwpolskie.

1) *Rafał Skipitis,* adwokat (b. minister spraw wewnętrznych w r. 1920), 2) *I. Aleksa,* b. minister rolnictwa, 3) *Piotr Leonas,* adwokat, b. minister sprawiedliwości.

Socjalna demokracja (Socjalistu demokratu partija). Prowadzi pracę organiczną wśród urzędników, nauczycieli ludowych, robotników. Najbardziej ma typ stronnictwa politycznego w sensie europejskiem. Gromadzi zastęp ideowców. W kraju nieuprzymysłowionym posiada niezbyt duży wpływ. Bardziej od innych skłania się do zgody z Polską ze względów ekonomicznych. Sprawę Wileńską uzależnia od woli zainteresowanej ludności.

Należą tu:

1) S. Kairys, inżynier, 2) W. Bielinis, kooperatysta, szermierz parlamentarny, 3) Wł. Pożełło, adwokat, 4) K. Venclauskas, adwokat, 5) Purynienie adwokatka, posłanka na Sejm.

Stronnictwo Narodowe (Tautininku Partija) dawniej „Pażanga" (Postęp) jest stronnictwem liberalnem, umiarkowanem społecznie, opiera się przeważnie o inteligencję. Jest przeciwne reformie rolnej w jej radykalnej formie obecnej. Bardziej tolerancyjnie usposobione w stosunku do mniejszości narodowych i do ludności polskiej w stosunkach wewnętrznych. Manifestuje bardzo jaskrawo nieprzejednane stanowisko w stosunku do Polski nazewnątrz. Głosi oparcie o Niemcy i Rosję a zerwanie z Zachodem. Nieufnie usposobione w stosunku do projektów Związku Bałtyckiego, ze względu na Polskę. W Sejmie dotychczas reprezentowane nie było z braku demagogicznych haseł społecznych.

Należą tu: *1) Dr. Antoni Smetona—Pierwszy Prezydent Państwa, 2) Prof. Augustyn Waldemaras—pierwszy prezes ministrów i minister spraw zagranicznych. 3) Marcin Yczas — bankowiec, finansista. 4) Józef Tumas, ksiądz, prof. Uniwers. w Kownie, nestor dziennikarzy i działaczy narodowych z przed wojny. 5) W. Kreve-Mickieviczius prof. Uniwers. w Kownie, Prezes Związku Szaulisów.*

Działacze bezpartyjni: *1) Ernest Galwanauskas, inżynier, b. premjer. 2) Norus-Naruszeviczius inżynier b. poseł w Londynie. 3) Wład. Żukauskas (vel Żukowski) generał, wódz naczelny.*

„Związek strzelców Szaulisów" („Szauliu Sajunga"). Związek został zorganizowany przez „Komitet Zbawienia" (Ginimo Komitetas) w r. 1919-ym, dla walki przeciw bolszewikom i Polakom. Obecnie głównie przeciwko Polsce tworzyć ma pogotowie do walki o Wilno. Posiada w całym kraju swe gniazda. Rozwijać ma dyscyplinę i wyszkolenie wojskowe, patrjotyzm i ofiarność.

Stoi pod rozkazami sztabu generalnego. Korzysta jawnie z broni i oficerów służby czynnej, drukarni państwowej, pomocy władz przy zbiórkach pieniężnych i t. p., poufnie—ze znacznych subwencyj finansowych rządu litewskiego.

W skład Szaulisów wchodzą jednostki ideowe, obok małowartościowych wyzyskiwaczy przywilejów, z jakich korzystają „Szaulisi": znaczna pensja, prawo noszenia i możność nadużywania broni i t. p.

Rozłożenie sił politycznych w Sejmie. Sejm litewski miał dotychczas 78 posłów (1 poseł na 25.000 ludności). Po przyłączeniu Kłajpedy ilość reprezentantów ludności podniosła się do 85. Pierwsze wybory Sejmu w tym składzie odbędą się 8 — 9 maja 1926 r.

Absolutna większość posiadała dotychczas w parlamencie Chrześcijańska Demokracja (patrz „Stronnictwa polityczne"). W Sejmie ostatnim, drugim z kolei po Ustawodawczym (1923—1926) na 78 miejsc Chrześcijańscy Demokraci mieli 41. W szczególności: Chrześć. Demokraci „sensu stricto" 14, Związek Gospodarzy (ukininku sajunga) — 15, Federacja Pracy (darbo federacija) 12.

Opozycja w sumie rozporządzała 37 głosami, a mianowicie:

Gminiacy - Ludowcy — 16, Socjalni - Demokraci 8, Żydzi 7, Polacy — 4, Niemcy 2. Pierwotnie do opozycji należał jeszcze jeden poseł Rosjanin. Zdradził przecież zaufanie wyborców i przeszedł do Chrześć. Dem. Sejm ten rozwiązuje się 8 maja 1926 r. w dniu wyborów do nowego Sejmu.

Polityczna prasa litewska.

„Lietuva" (Litwa) dziennik półrzędowy pod redakcją d-ra Puryckisa; występowała Lietuva przeciw pertraktacjom z Polską nawet wtenczas, gdy rząd te pertraktacje prowadził.

„Echo" dziennik rosyjski, organ półrzędowy.

„Rytas" (Poranek) pismo codzienne, organ Chrześcijańskiej Demokracji.

„Lietuvos Žinios" (Wiadomości Litewskie) dziennik, radykalny, organ partji „Liaudininkai" — ludowców. Zwalcza gwałtownie rządy Chrześcijańskiej Demokracji.

„Socjaldemokratas" 3 razy tygodniowo, organ socjaldemokracji.

Z pism tygodniowych wymienić należy:

„Vienybe" (Jedność) tygodnik, organ Ch. Dem.

„Ukininkas" (Gospodarz) tygodnik grupy Ukininku Sajunga.

„Darbininkas" (robotnik), organ Darbo Federacji.

„Lietuvis" (Litwin) organ stronnictwa narodowego, (tautininkai) pod redakcją b. prezydenta Smetony.

„Lietuvos Ukininkas" (Gospodarz litewski, organ ludowców—liaudininków.

„Ukininku balsas" (Głos Gospodarza) organ bardziej radykalnego odłamu ludowców „Ukininku Partija".

„Trymitas" organ Związku „Szaulisów".

„Nowiny", tygodnik wydawany przez rząd dla „Litwinów mówiących po polsku i zwalczający polskość.

Naogół pism perjodycznych, poświęconych rozmaitym przejawom życia kulturalnego wychodzi około 100.

6. Ludność polska w Litwie.

Stan liczebny i rozmieszczeuie. Ludność Polska zamieszkująca Litwę od wieków stanowi mniej więcej 10 proc. ogółu ludności kraju i przekracza znacznie cyfrę 200 tysięcy.

Społeczeństwo to ma zupełnie normalną budowę społeczną. W zwartej masie na obszarze wynoszącym około 5000 klm^2 zamieszkuje dolinę Niewiaży w jej dolnym i środkowym biegu i trójkąt pomiędzy Niewiażą a rzeką Świętą do Wiłkomierza, łącząc się dalej z przedłużeniem etnograficznego polskiego terenu Wileńszczyzny.

W całym szeregu parafji i gmin na tym obszarze ludność polska dochodzi do 70 i 80 proc. w stosunku do chrześćjan.

Pozatem ludność polska rozproszona jest po całym obszarze państwa, tworząc znaczny bardzo odsetek wśród ludności chrześcijańskiej miast i miasteczek. W samym Kownie ludność polska stanowi połowę ludności katolickiej, wynosząc około 30 proc. ogółu ludności stolicy.

*

Przed wojną w rękach polskiej wielkiej, średniej i drobnej własności znajdowała się $^1/_3$ część obszaru całego terytorjum Litwy, połowa ogółu lasów.

*

W Sejmie posiadają polacy 4 posłów. Ze względu na ilość oddanych przy ostatnich wyborach w 1923 r. głosów (64.000) powinni byliby posiadać posłów sześciu.

*

Polska prasa przedstawia się następująco: *„Dzień Kowieński"* pismo codzienne. Organ polskiej frakcji sejmowej. *„Chata rodzinna"* tygodnik dla ludu. *„Wiadomości rolnicze"* dwutygodnik dla inteligencji. *„Dzwon Świąteczny"* pismo sprawom religijnym i narodowym poświęcone.

*

Oświata i organizacje polskie: Gimnazja Polskie prywatne z prawami szkół rządowych istnieją po jednem: w Kownie, w Poniewierzu i progimnazjum w Wilkomierzu.

Ze szkół początkowych zostało tylko 12.

Organizacje oświatowe zcentralizowane są w T-wie „Pochodnia".

Istnieją w Kownie: T-wo muzyczne i sztuki scenicznej „Lutnia", T-wo robotnicze „Jedność", Polskie T-wo Dobroczynności.

Z polskich organizacji gospodarczych wymienić należy: „Towarzystwo Producentów Rolnych (Prodrol), „Pierwsze Litewskie T-wo Rolne Wzajemnych Ubezpieczeń", „Kowieński Polski Bank Drobnego Kredytu.

*

Polityka eksterminacyjna przeciwko ludności polskiej. Polityka eksterminacyjna rządu litewskiego w stosunku do ludności polskiej zwrócona jest w kierunku wyzucia elementu polskiego z mienia i dóbr duchowych. Do najjaskrawszych przejawów należeć będą:

1. Konfiskata lasów prywatnych w ilości 466 tysięcy ha wartości przeszło 100 miljonów dolarów, przez co została dotknięta niemal wyłącznie ludność polska.
2. Konfiskata bez sądu mienia ze względów politycznych.
3. Złośliwie, przeciwko elementowi polskiemu, (do którego należy $^9/_{10}$ większych obszarów), skierowane przepisy ustawy o reformie rolnej i sposób jej przeprowadzenia. Na mocy ustawy byłym właścicielom pozostawia się maximum 80 ha, gdy nowonabywcom małorolnym (chodzi tu o Litwinów) pozwala prawo zaokrąglać posiadłości do 150 ha. Odebranie ziemi na reformę rolną bez odszkodowania.
4. Rugi Polaków z posad i urzędów.
5. Prześladowanie języka polskiego w kościele i życiu publicznem (szyldy). Represje prasowe.
6. Tamowanie oświaty. Prześladowanie towarzystw oświatowych. Zamykanie szkół (pozostało szkół powszechnych z 40 za czasów okupacji niemieckiej obecnie zaledwie 12).
7. Zakaz wwozu książek i druków polskich.
8. Okrojenie praw wyborczych.
9. Wbrew Konstytucji pozbawienie praw Autonomji Kulturalnej i złośliwe wykorzystywanie sfałszowanego na niekorzyść polską spisu powszechnego ludności z r. 1923.
10. Zakaz Polakom wyjazdu do Polski i wjazdu z Polski.

Dnia 1-go czerwca 1924 roku Komitet Uchodźców z Litwy z siedzibą w Wilnie złożył skargę do Ligi Narodów na postępowanie rządu litewskiego. Sprawa rozpatrywała się na 3-ch kolejnych posiedzeniach Rady Ligi Narodów w r. 1924 i 1925. Pomimo złożenia przez rząd litewski zapewnień o zaniechaniu szykan — prześladowania w ostatnich czasach się wzmogły, szczególnie w dziedzinie oświatowej.

7. Kłajpeda.

Na mocy art. 99 Traktatu Wersalskiego Niemcy zrzekły się terytorjum Kłajpedzkiego na rzecz mocarstw Entente'y, które zorganizowały prowizoryczny zarząd tego okręgu z delegatem Francji, jako gubernatorem na czele.

20 grudnia 1922 roku uznały mocarstwa Litwę de jure. W 21 dni później, 10 stycznia 1923, zabezpieczone z tej strony i korzystające z zaabsorbowania uwagi Zachodu okupacją Zagłębia Ruhry, wojska litewskie w przebraniu cywilnem dokonały zamachu na Kłajpedę i zajęły ją po potyczce z załogą francuską 15 stycznia 1923 roku.

Konferencja Ambasadorów, działając z ramienia Entente'y zgłosiła w dniu 16 lutego 1923 r. gotowość uznania „faktu dokonanego" pod pewnymi warunkami. Chodziło między innemi, o zabezpieczenie Polsce, jako państwu szczególnie zainteresowanemu, specjalnych uprawnień w tranzycie do Kłajpedy i ułatwień w korzystaniu z portu. Wobec nieustępliwości Litwy w tych sprawach Konferencja Ambasadorów przekazała całość sprawy Radzie Ligi Narodów.

Komisja Rady L. N. pod przewodnictwem Davisa opracowała zaaprobowaną na marcowej sesji 1924 r. przez Radę Ligi Konwencję w sprawie tranzytu i administracji Portu wraz ze statutem autonomicznym kraju. Pomimo protestu Polski przeciwko Konwencji, zapoznającej jej najżywotniejsze interesy, została ta Konwencja z nieznacznemi zmianami przez Radę Ambasadorów w dniu 8 maja 1924 r. zatwierdzona. W ten sposób zostały ostatecznie przelane na Litwę zwierzchnicze prawa nad obwodem Kłajpedy z zapewnieniem temu ostatniemu autonomji.

Statut Autonomiczny przewiduje urząd Gubernatora Kłajpedy mianowanego przez Prezydenta Litwy, izbę poselską z 29 członków (Sejmik) i Radę Ekonomiczną jako organy prawodawcze oraz Dyrektorjat jako organ wykonawczy. Zarówno Port jak i Niemen na całym terytorjum ma być umiędzynarodowiony. Zarząd portem spoczywa w ręku Dyrekcji Portu z 3-ch członków: jednego wyznacza Rząd Litewski, drugiego Dyrektorjat, trzeciego Prezes Komisji Komunikacyjnej i Tranzytowej Ligi Narodów. Tym trzecim nie może być obywatel państwa zainteresowanego w spławie Niemnem bezpośrednio.

Obszar, ludność i znaczenie handlowe. Obwód Kłajpedy ma 2.825 km. kw. rozległości i około 145.000 ludności. Miasto Kłajpeda liczy 32.000 mieszkańców. Znaczna większość Kłajpedy stanowią Niemcy, lub zniemczeni Litwini. Mniejszość ma poczucie narodowe litewskie. Przy wyborach do Sejmu Kłajpedzkiego w roku 1925-ym (organ autonomiczny) na 29 miejsc Litwini przeprowadzili jednego kandydata; Niemcy — 28.

Kłajpeda stanowi wylot handlowy Niemna i żyje z handlu i przeróbki drzewa. Około 70% tego drzewa przychodziło przed wojną z obszarów, należących dziś do Polski. Wobec nieistnienia stosunków handlowych pomiędzy Polską a Litwą, miasto i port Kłajpedzki obecnie podupada i zamiera.

*

Rokowania pomiędzy Polską a Litwą w sprawie spławu Niemnem prowadzone w r. 1925 w Kopenhadze i Lugano na skutek nieprzejednanego stanowiska Litwy co do otwarcia normalnych handlowych stosunków nie dały żadnego rezultatu. Dn. 27/I 1926 r. zostały przez Litwę ogłoszone jednostronnie przepisy dotyczące spławu po Niemnie. Przepisy te stawiają Polskę, jako państwo nie posiadające z Litwą normalnych stosunków dyplomatycznych w położeniu upośledzonem w porównaniu z innemi państwami.

Wileńskie Biuro Informacyjne (Wilbi), Wilno, Wileńska 25, m. 3.

Tow. Wyd. „POGOŃ" Druk. „PAX", zauł. Św. Ignacego 5